

Directa

publicació quinzenal

Núm 380

Del 10/3 al 23/3 de 2015

2 €

www.directa.cat

La criminalització de l'activisme social pren forma de llistes negres de treballadores

8-11

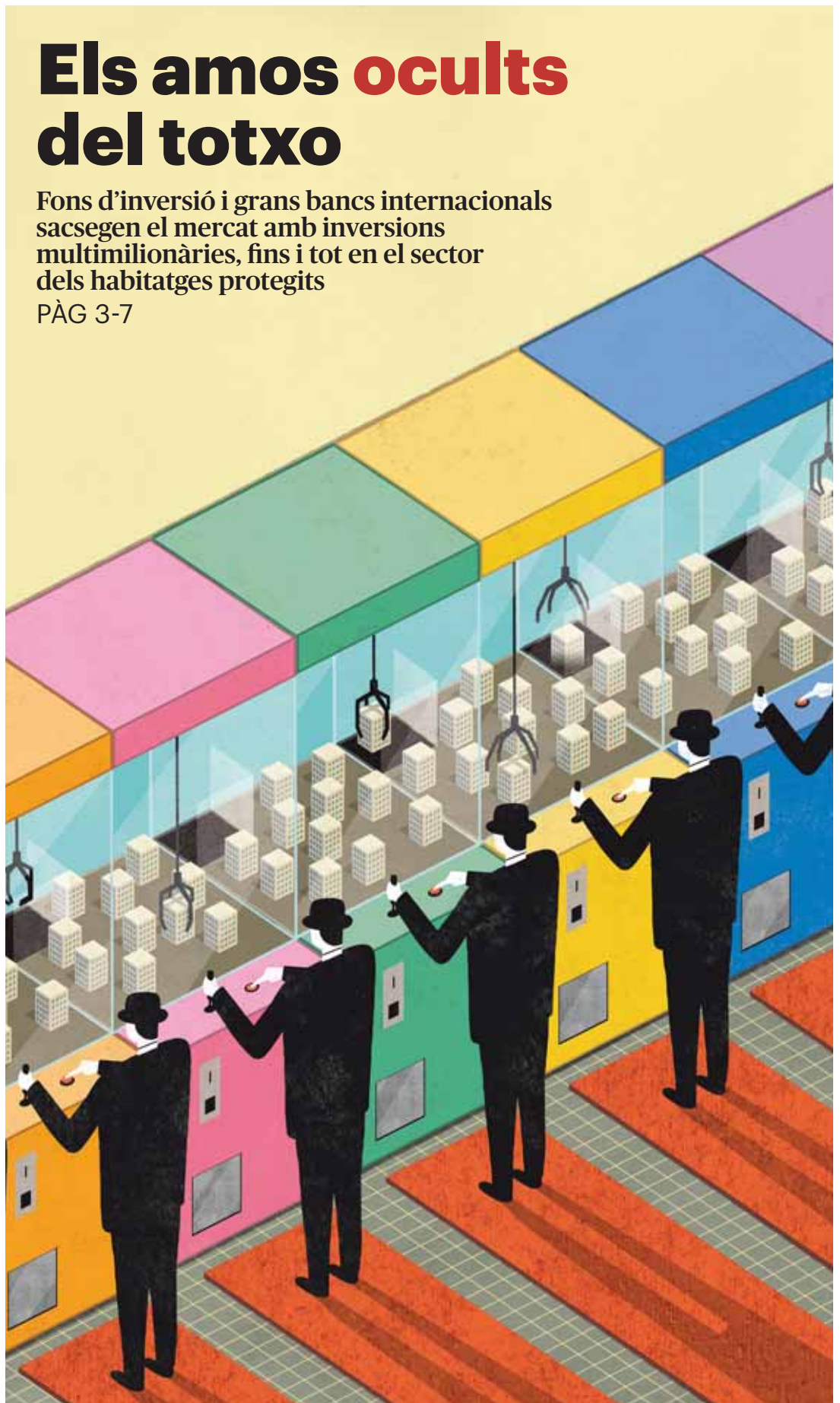
Entrevista a l'economista Cristina Carrasco, que defensa trencar amb les lògiques neoliberals

12-15

La mort del fiscal argentí Alberto Nisman, nou capítol d'una trama d'interessos i atemptats

20-21

+SUPLEMENT:

Els amos **ocults** del totxo

Fons d'inversió i grans bancs internacionals sacsegen el mercat amb inversions multimilionàries, fins i tot en el sector dels habitatges protegits

PÀG 3-7

/ RAÚL SORIA

D Directa

publicació quinzenal

EDITA:
Associació per la Difusió Sense Límits (ADSL)
C. Riego núm. 37 baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982 / Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: GI-1528-2005

LICÈNCIA CREATIVE COMMONS:
Reconeixement-No Comercial-Sense Obra
Derivada 2.5

Aquesta publicació intenta escriure amb
un llenguatge no sexista i no androcèntric

La Directa no comparteix necessàriament
les idees expressades als articles d'opinió

QUI SOM?

Estirant del fil
David Bou i Victor Yustres
Al peu del canó
Marc Rude i Jesús Rodríguez
Miralls
Gemma Garcia
Cruïlla
Matties Lorente
Impressions
Adrián Crespo i Isabel Benitez
Roda el món
Oriol Andrés i Roger Suso
Poca Broma
Rafael Morata
Expressions
Oriol Fuster
La indirecta
Alex Romaguera
Coordinació web
Manel Ros i Oriol Fuster
Audiovisuals
Sònia Calvo
Fotografia
Victor Serri
Il·lustració
Núria Frago, Ricardo Hermida i Andrea Lucio
Correcció
Laia Bragulat
Edició
Ignasi Franch
Compaginació
Roger Costa Puyal
Disseny gràfic
Jose Téllez, Sergio Espin, Núria Ribes
i Hugo Cornelles
Programació web
Projecte Ictineo
Administració
Karminha
Difusió i Publicitat
Ferran Domènech
Comercial
Pau Fabregat

CORRESPONSALIES:
Baix Llobregat, Berguedà, Barcelonès
Nord, El Camp, Girona, L'Horta, Manresa,
Maresme, Menorca, Osona, La Plana Alta,
Ripollès, Sabadell, Solsonès, Terrassa, Terres
de l'Ebre, Terres de Ponent, Vallès Oriental.

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció redaccio@directa.cat
Cultura expressions@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

Una eina pels moviments socials

L'agenda del web de la 'Directa' torna a estar en funcionament

Roger Costa Puyal
@RuesRu

/ ANDREA LUCIO

Un calendari d'actes i mobilitzacions, una agenda, és un instrument vital per als moviments socials de qualsevol lloc i qualsevol època. Serveix per organitzar, coordinar i difondre l'enorme quantitat d'activitats que generen. Per tant, l'agenda és una part important de la DIRECTA, una eina al servei d'aquests moviments socials. Sempre hem intentat que fos així.

Durant els vuit anys que la revista ha estat un setmanari, aquesta secció ha tingut el seu espai fix a les darreres pàgines de la publicació. A més, sempre ha anat acompanyada d'una predicció meteorològica, per saber si havíem d'anar a la manifestació de torn amb paraigües o sense. Amb el llançament del web de la DIRECTA, l'any 2011, l'agenda també va fer el seu salt a Internet. L'agenda *online* és oberta i participativa, tots els col·lectius i entitats que vulguin poden penjar-hi actes. Els esdeveniments penjats passen un filtre per evitar mals usos i, tot seguit, es publiquen.

Amb aquesta situació, vam arribar a l'estiu de 2014, moment

en què es van produir canvis importants al nostre projecte comunicatiu. Des del mes de setembre, el setmanari en paper va passar a aparèixer quinzenalment i, a l'octubre, vam estrenar un web totalment nou. Aquest canvi implicava un desplaçament de la informació d'actualitat més immediata cap al suport *online* i que la publicació en paper es deslliurés una mica d'aquest vincle, s'acostés al format de revista i s'allunyés de les convencions d'un diari. I això implicava treure l'agenda del paper i continuar-la fent al web, seguint un model que estava funcionant bé.

Com ja deveu saber, hem tingut problemes amb el nou web i això ha afectat l'agenda, que ha desaparegut durant el darrer mig any. Però ja ho hem resolt. Per això us convidem a tornar a utilitzar aquesta eina que, com la majoria de les iniciatives dels moviments socials, és col·laborativa, la construïm entre totes. La trobareu a www.directa.cat/agenda. Salut! ◀

Carteres d'hipoteques, immobiliàries, paquets de la Sareb o pisos de protecció oficial. El conjunt del sector immobiliari és al punt de mira de fons d'inversió i socimis. Darrere els fons voltors nord-americans com Blackstone, hi ha noms, cognoms i aliats espanyols. Des d'aquí, també els assessoren i encoratgen a entrar en el mercat del lloguer, com han fet a Barcelona i Madrid, on s'aprofiten de preus rebentats i d'instruments que els permeten gairebé no pagar impostos.

El capital global propulsa l'especulació immobiliària

Els grans inversors compren habitatge públic i posen en risc les condicions de les inquilines

Els desnonaments són una de les conseqüències de l'ús de vivendes com a negoci / EDU BAYER

Des de 2013, la Comissió Nacional del Mercat de Valors ha registrat la creació de 190 nous fons d'inversió dedicats al sector

Blackstone és una de les 340 multinacionals que van tancar acords fiscals secrets amb el govern de Luxemburg

Marc Font / Gemma Garcia
@marcfontribas / @gemma_g_fabrega

Segurament, l'únic que tenen en comú la Park Avenue de Nova York i el Prat del Llobregat és Blackstone. La seu central del fons d'inversió es troba als Estats Units, però l'oportunitat de negoci que li ofereix l'Estat espanyol l'ha empès a obrir una oficina al polígon industrial Mas Mateu. L'11 de febrer, activistes de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) van visitar la seu del fons nord-americà al Prat, en una acció de protesta simultània a Nova York i San Francisco. Van saltar la tanca i van folrar l'entrada amb adhesius verds per advertir que no es quedaran amb els braços plegats davant d'un dels principals grups inversors del món.

Des del juliol passat, Blackstone posseeix una cartera d'hipoteques de Catalunya Caixa (CX); abans, ja havia passat a gestionar la filial immobiliària de Pentit. Al seu costat, competint per copar el mateix sector immobiliari, han aterrat al país altres fons com Cerberus (que va aconseguir la immobiliària de Bankia per 90 milions), Texas Pacific Group (que va engreixar la cartera d'actius amb més de 30.000 immobles i crèdits de la Sareb, la societat anònima pública-privada que gestiona propietats immobiliàries transferides des del sector financer), Azora (que explota 689 habitatges públics a Barcelona) o Lone Star (que acumula sòl).

L'empresari multimilionari Donald Trump va deixar clara la consigna el 2012: "Espanya està malalta i és l'hora d'aprofitar-se'n". Això és el que fan els centenars de fons i altres vehicles d'inversió que

aposten pel sector immobiliari: des de 2013, la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV) n'ha registrat 190 de nous. Compren edificis, hipoteques, filials immobiliàries, patrimoni o habitatge públic, una aposta immobiliària que compta amb el beneplàcit de les administracions. Durant el 2014, segons dades de l'informe elaborat per la consultora Irea, aquestes inversions van sumar 23.028 milions, el 330% més que l'any anterior. La poció, segons l'economista i coordinador d'Attac Madrid Carlos Sánchez Mato, és "pressionar al màxim a l'hora d'aconseguir la compra a baix preu i, d'aquesta manera, treure'n una rendibilitat a curt termini".

Endeutats amb Blackstone

Les persones afectades per la hipoteca de Catalunya Caixa es van assabentar que ben aviat (segons la premsa de l'entitat, encara no hi ha una data en ferm) serà el fons nord-americà Blackstone qui tindrà la clau de les seves vides a través dels mitjans de comunicació. El juliol, l'entitat va tancar l'operació de venda de 94.000 contractes hipotecaris amb un descompte superior al 40% i amb aportacions molt significatives del FROB: d'un total de 4.187 milions d'euros, l'Estat n'aprovisiona 572 mitjançant un Fons de Titularització d'Actius (FTA).

Es respira incertesa. Les afectades, algunes amb una dació en pagament aparaulada amb CX, desconeixen si el fons volor respectarà els acords. Ara per ara, segons Carles Maciàs, portaveu de la PAH de Barcelona, els fons els han parlat clar en una trobada informal: "L'objectiu és fer negoci amb els pisos i, per tant, treure els deutors ràpidament i sense contemplar lloguers socials". A Manresa, per exemple, en Mohamed ha aconseguit que l'entitat li concedeixi una dació amb romanent, però, si no la signa aviat, tem que quedi en paper mullat. L'única certesa està condicionada: l'entitat ofereix l'anomenat *acord d'espera*, en què, segons un document consultat per la DIRECTA, es compromet a aturar l'exigibilitat del deute fins al 30 de març amb la condició de "no iniciar cap tipus d'acció contra el banc ni directament ni indirectament".

Si el fons nord-americà aconsegueix recuperar una part dels deutes i posar immobles a la venda, el negoci és llaminer. Blackstone té una llarga experiència en la gestió d'actius als Estats Units i, a més, ha trobat altres fórmules per augmentar beneficis: pagar menys impostos. És una de les 340 multinacionals que va tancar acords secrets amb Luxemburg, un reconegut paradís fiscal, per beneficiar-se de la baixíssima imposició tributària del país. De fet, un dels empresaris que ocupa càrrecs a diverses filials de Blackstone, Jean-François Pascal Emmanuel Bossy, té societats amb seu a Luxemburg i en va tenir a les Illes Caiman: Northampton Funding Company, liquidada el 2012.

Habitatge públic gestionat per Azora

L'aposta de Blackstone en el sector immobiliari és extensa i diversa: hipoteques, filials immobiliàries, 600 habitatges de protecció oficial de la Sareb i, fins i tot, la compra de divuit promocions d'habitatge públic de l'Empresa Municipal d'Habitatge i Sòl de Madrid (EMVS), de braçet del fons espanyol Magic Real Estate. A la trobada de fons internacionals celebrada a Madrid el 2014, la majoria ja va coincidir a situar el mercat del lloguer com una oportunitat de negoci:

Continua a la pàgina següent >>>

>>> Ve de la pàgina anterior

Luis Lázaro, de Magic Real Estate, va reconèixer que els canvis en la legislació afavorien els inversors internacionals. Tant Blackstone com Azora han ignorat les peticions d'informació de la DIRECTA.

A Catalunya, actualment, hi ha constància d'un total de set immobles de protecció oficial gestionats per fons d'inversió. Tots se situen a Barcelona i tots estan en mans d'Azora. Les tres primeres finques (al carrers Camp del Ferro i Pujades i a la plaça Alfons Comín) es van traspasar a la societat Lazora (d'Azora) el 2011 per 25,6 milions d'euros. Dos anys més tard, a través de la Fundació Pisos de Lloguer, es va cedir el dret de superfície de quatre edificis a Colón Viviendas (també d'Azora) per 11,4 milions. La majoria dels pisos tenen assignada una qualificació de protecció oficial a 25 anys. Fent un càlcul basat en un lloguer aproximat de 300 euros per habitatge, el grup inversor amortitzaria la inversió en poc més de deu anys.

Tant la Generalitat com l'Ajuntament de Barcelona van adobar el terreny per als inversors anys abans. La mateixa llei d'habitatge de 2007 especifica que els drets sobre els habitatges en règim de protecció oficial poden ser transmesos, "inclosos els fons d'inversió immobiliària". I el Consorci d'Habitatge de Barcelona, integrat per la Generalitat i l'Ajuntament, ho reafirma en un informe de 2009 argumentant que les operacions d'aquest tipus tenen l'avantatge de "reduir significativament l'endeutament garantint l'ús social de l'habitatge". El document diferencia dues vies: la venda dels immobles als fons mantenint el control dels adjudicataris per part de l'administració o traspasar-ho tot.

Precisament, el procés d'adjudicació dels pisos en mans d'Azora ha estat objecte de polèmica. Els habitatges s'han anunciat a portals immobiliàries, fet que evidencia que les adjudicacions no es duen a terme per concurs: la pàgina de Lazora estableix l'únic requisit de comptar amb el certificat de sol·licitant d'habitatge protegit. Davant les queixes de les afectades, de l'associació 500x20, de la Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona (FAVB) i de la Síndica de Greuges, el mateix Consorci argumenta que els processos d'adjudicació que es recullen a les normatives no són aplicables perquè, quan van adquirir els pisos, aquestes normatives no estaven en vigor. L'afectada Elvira Juncosa denuncia que la selecció es du a terme sota "criteris de solvència". Afegeix que, encara que el lloguer és intocable, des del primer moment "van intentar afegir clàusules abusives perquè paguéssim més".

Pràctiques abusives

Juncosa viu al carrer Sagrera 77-79 des de 2009. El juny passat, va haver de renovar el contracte. Amb el canvi de propietari, es fan contractes nous, fet que comporta l'establiment d'una nova fiança i nous avals. En el seu moment, van impedir que l'empresa apugés les despeses de manteniment un 50% sense justificació, però Juncosa denuncia que li feien signar una pòlissa, inicialment amb l'asseguradora Ocaso, que s'ha negat a pagar. Segons una advocada de la FAVB, Laura González, no haurien d'obligar a contractar una assegurança, fet que atorga un "caràcter més mercantilitzant" als habitatges. La mateixa FAVB també va denunciar que s'estava obligant les noves inquilines a llogar una plaça de pàrquing (a preu desprotegit) encara que no la necessitessin. Fruit de l'obertura d'una investigació i de la pressió de les afectades, a González li consta que

la pràctica s'ha aturat. La gran incògnita és com es veuran afectades les inquilines quan es compleixin els 25 anys, l'any 2027.

La situació és ben diferent a Madrid. A Barcelona, l'operació consisteix en una concessió del dret de superfície dels habitatges dotacionals per un termini de 75 anys; després d'aquest temps, els han de retornar a l'Ajuntament. Aquest model blinda, al menys, el preu del lloguer. A Madrid, en canvi, s'ha practicat una venda de la propietat dels immobles i això obre la porta a un canvi de condicions que, per a moltes inquilines, ha resultat insuportable. Azora, amb Goldman Sachs (a través de l'empresa Encasa Cibeles), va adquirir 3.000 habitatges de l'Institut d'Habitatge de Madrid (IVIMA) a una mitjana de 63.000 euros el pis i Blackstone, amb Magic Real Estate, ja és propietari de 1.860 pisos de l'Empresa Municipal d'Habitatge i Sòl (EMVS) de Madrid, després d'abonar 128,5 milions.

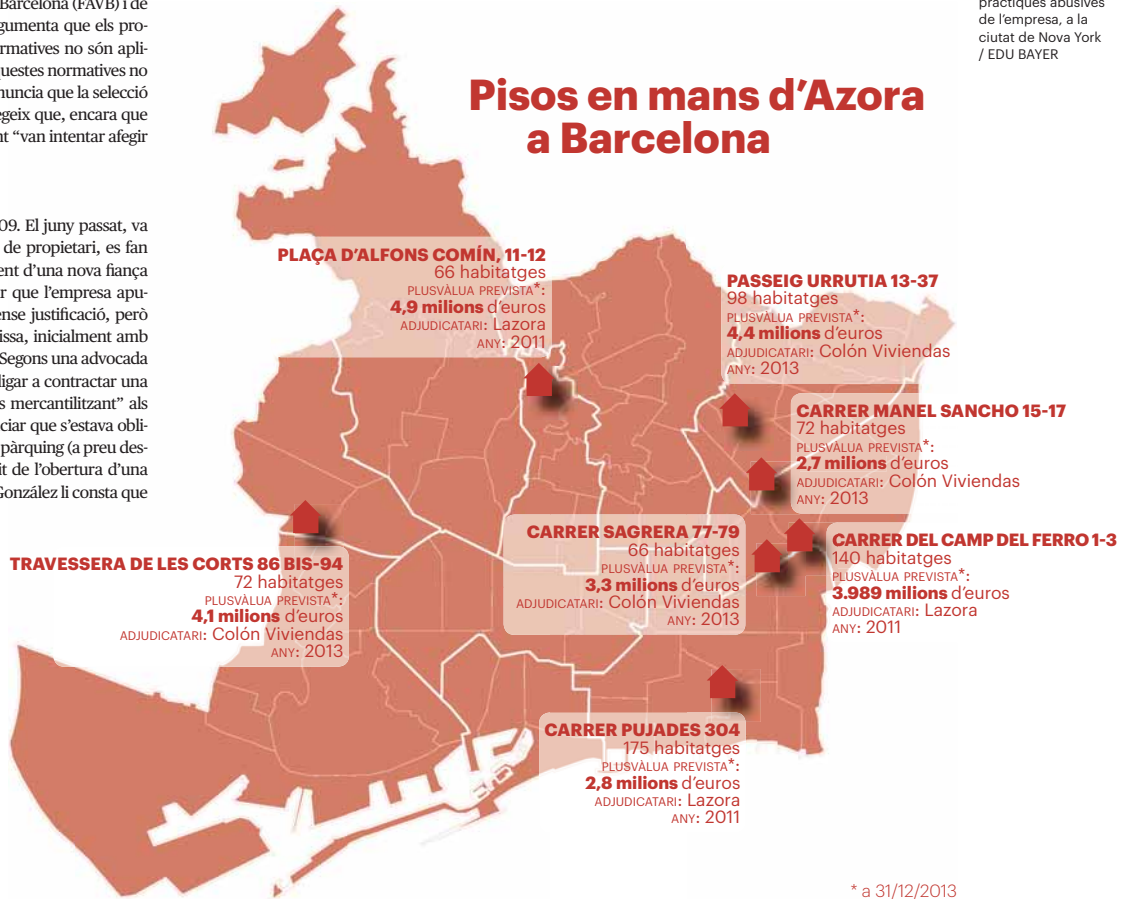
Els fons no es fan càrrec de les ajudes al lloguer que permetien pagar el rebut a moltes persones i que es renoven cada dos anys. Alhora, les inquilines que tenien opció de compra i que, durant set anys, han destinat el 50% del lloguer a aquest fi veuen truncada aquesta possibilitat. El portaveu de l'Associació d'Afectats per la Venda d'Habitatges de l'IVIMA, Enrique Villalobos, denuncia que canvien d'argument a conveniència: "De vegades diuen als llogaters que ja no poden optar a la compra; d'altres, els comuniquen un preu inassumible". Com a conseqüència, Nadia, per exemple, resisteix pràcticament sola en un edifici de l'exemple de Vallecas d'on ja han estat desnonats molts veïns i veïnes. Segons el president de l'esmentada associació, José Luis de Roa, han aconseguit aturar prop de 50 desnonaments. De Roa també explica que, al seu bloc, una veïna està en risc perquè ha passat de pagar vora 70 euros de lloguer a haver-ne d'abonar 300. Tot i que es tracta de realitats diferents, per a l'advocada de la FAVB, la lluita, tant a Madrid com a Barcelona, ha de ser comuna: evitar qualsevol operació de venda de parc públic d'habitatge. ◀

El govern català ha traspasat la gestió d'edificis que acullen vivendes de protecció oficial

El fons Azora ha intentat obligar els llogaters a contractar assegurances i places de pàrquing

Protesta contra les pràctiques abusives de l'empresa, a la ciutat de Nova York / EDU BAYER

* a 31/12/2013

L'impacte de Blackstone: el principal propietari als EUA

Desiree Fields

Professora del Departament de Geografia de la Universitat de Sheffield

Blackstone no va ser la primera empresa de capital privat que va decidir treure profit dels preus immobiliaris baixos i de l'augment de la demanda d'habitatge de lloguer als Estats Units. Van ser empreses més petites, amb un coneixement més profund dels mercats locals, les que en van establir les bases comprant residències unifamiliars executades i posant-les a lloguer. Però, Blackstone -com l'empresa més gran d'inversió alternativa a escala mundial- va aportar estatus i credibilitat als esforços de transformar el lloguer d'habitatges unifamiliars: d'inversió local de petita escala a actiu financer institucional.

Des de 2012, Blackstone, a través de la seva branca Invitation Homes, va començar a adquirir un gran nombre d'habitatges als mercats que s'havien estavellat des de 2008. Principalment, va posar el punt de mira a les ciutats de l'anomenada Franja del Sol, com Phoenix, Los Angeles, Las Vegas, Atlanta i Tampa. En el seu moment més febril, Blackstone invertia 150 milions de dòlars en adquisicions cada setmana i, ara, amb més de 40.000 habitatges, és el principal propietari corporatiu dels EUA.

Tot just comencem a entendre l'impacte que té Blackstone com a propietari. Una investigació de base feta a Los Angeles i Atlanta i coordinada per l'Aliança del Dret a la Ciutat, la campanya Habitatge per a Tothom a Los Angeles i Ocupa les Nostres Cases Atlanta va ressaltar diverses preocupacions de les llogateres. Entre elles, hi havia les reparacions mal fetes, els grans increments del preu de lloguer en signar la renovació de l'arrendament i els sistemes de gestió de dades que van generar avisos de desnonament perquè assenyalaven els pagaments de lloguers endarrerits que, en realitat, estaven al dia. Blackstone també ha obert una font per a nous productes financers amb la implantació de la primera titularització de lloguer a finals de 2013. Des d'aleshores, n'ha creat quatre més. Mentre promou discursos sobre les seves inversions com una manera de "reconstruir comunitats", es troba entre els actors financers més opacs i escassament regulats. Juntament amb les estratègies d'alt risc que caracteritzen el capital privat, la qüestió de com una "recuperació" dirigida per inversors afectarà les llogateres i les comunitats en l'escenari post crisi als Estats Units també desperta preocupació. ◀

Les socimi, les sicav del totxo

El govern de Rajoy afavoreix l'aposta dels grans fons i dels bancs internacionals pel sector immobiliari a través d'un model societari que els permet evitar el pagament d'impostos

Marc Font / Gemma Garcia

@marconfontribas / @gemma_g_fabrega

La revifalla relativa del sector immobiliari a l'Estat espanyol està lligada als grans fons d'inversió i a algunes de les principals entitats financeres del món, atretes per uns preus allunyats dels de l'època de la bombolla, després d'acumular set anys consecutius de descensos. Els darrers dos anys, una part significativa de la inversió en totxo s'ha vehiculat a través de les Societats Anònimes d'Inversió en el Mercat Immobiliari (socimi), un instrument creat el 2009 pel govern de Zapatero i reformat a finals de 2012 per l'executiu de Mariano Rajoy. I és precisament aquesta modificació la que ha aconseguit disparar-ne l'activitat. Només durant el 2014, van acumular una inversió de més de 2.300 milions d'euros, concentrada especialment en l'adquisició d'immobles no residencials com hotels, oficines, centres comercials o naus industrials, tot i que també compten amb paquets importants d'habitatges, bàsicament destinats al lloguer.

Les socimi van néixer amb l'objectiu declarat d'atreure i canalitzar inversió forana cap al totxo, amb els Real Estate Investment Trust (REIT) anglosaxons com a model. Fins que el PP no va accentuar-ne els avantatges fiscals no van començar a captar fons. De fet, el mateix govern espanyol les promou amb esquers com un "marc jurídic i fiscal molt atractiu": destaca que "estan exemptes de tributació i poden cotitzar en el mercat alternatiu borsari (MAB)", amb menys obligacions i controls que el mercat continu. En concret, la

tributació és nul·la -del 0%- en l'impost de societats, mentre que compten amb una bonificació del 95% en l'impost de Transmissions Patrimonials (ITP) i en el d'Actes Jurídics Documentats (AJD), fonamentals en el finançament autonòmic -la Generalitat de Catalunya ha pressupostat uns ingressos de 1.350 milions el 2015.

Com a requisits, el 80% dels seus ingressos han de provenir del lloguer d'immobles i han de repartir el 90% dels beneficis com a dividends entre els accionistes. Aquests últims paguen una retenció d'entre el 21% i el 27% si són espanyols, però, si són de fora, només tributen als seus països. I, finalment, no paguen res per les plusvàlues si hi romanen tres anys. Per l'economista i coordinador d'Attac Madrid Carlos Sánchez Mato, les socimi són "com les sicav (els instruments d'inversió col·lectiva que tributen a l'1% en bèstia)". "Gaudefeixen d'un règim fiscal especial no justificat i innecessari, ja que els immobles haurien sortit a lloguer igualment per generar ingressos", afegeix l'expert.

Sector en creixement

En moments de crisi, aquest model societari és un instrument perfecte per al gran capital. S'usa per comprar actius a preus molt baixos i sense pagar l'ITP. Una part dels immobles s'intenta vendre ràpidament amb una sucosa plusvàlua; la resta garanteix uns ingressos constants mitjançant el lloguer, a l'espera que l'economia

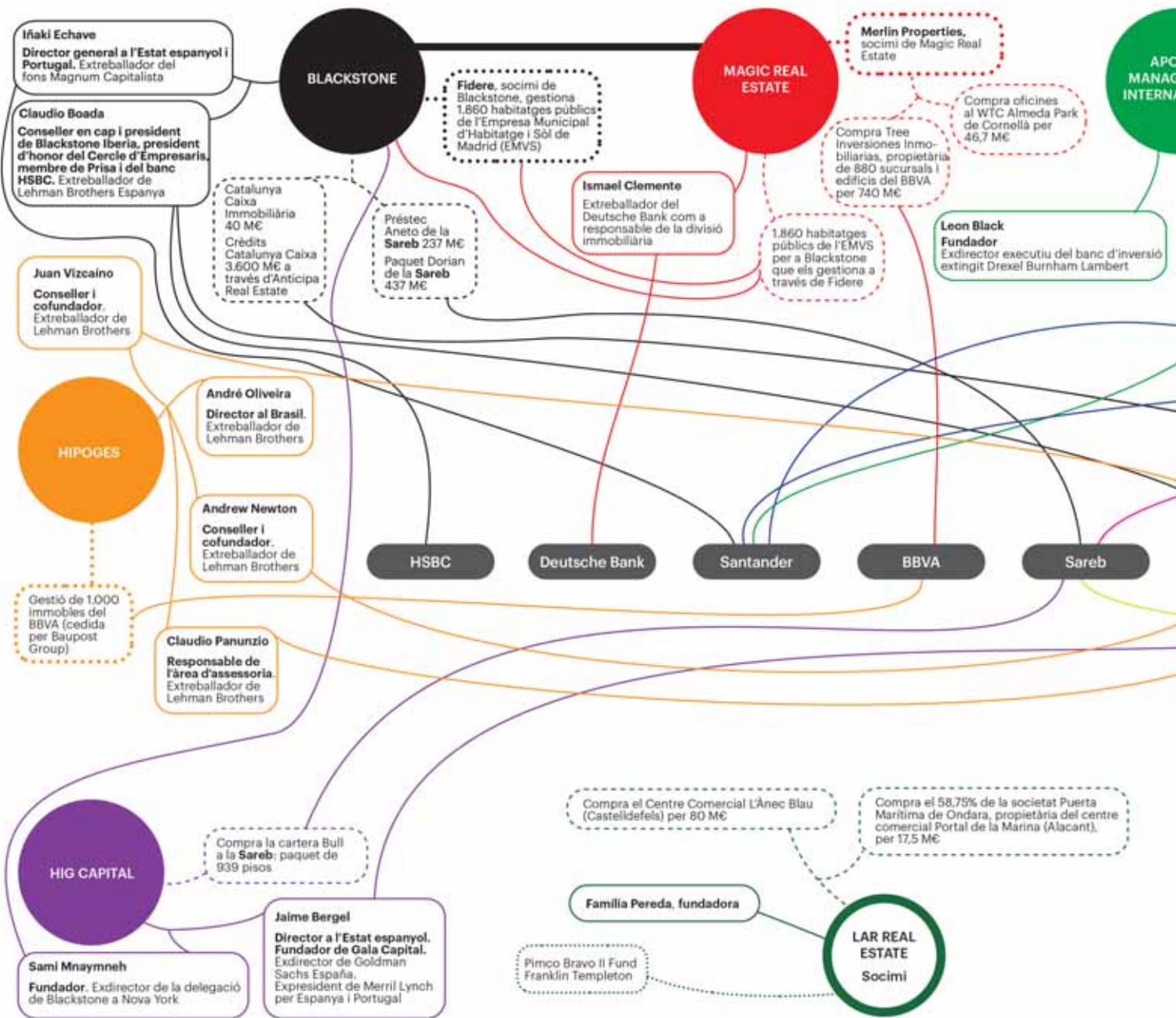
millori i la socimi se'n pugui desfer a un preu més alt. "Són una bona sortida per al gran capital, que ja no podia obtenir les grans rendibilitats de l'època de la bombolla", rebla Sánchez Mato. Actualment, a l'Estat espanyol, hi ha set socimi que cotitzen, però n'hi ha deu més que es preparen per fer-ho, sovint amb grans entitats financeres al darrere (com el Banc Sabadell o el Banco Santander).

Les socimi més grans són Merlin Properties, Hispania, Lar i Axia, totes elles vinculades a grans inversors. Merlin Properties està impulsada per la gestora espanyola Magic Real Estate, que lidera el financer Ismael Clemente i té grans bancs com Goldman Sachs (EUA), Credit Suisse i UBS (Suïssa) entre els seus inversors. El 2014 va invertir 1.175 milions, segons la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV). Controla un edifici d'oficines al WTC Alameda Park de Cornellà.

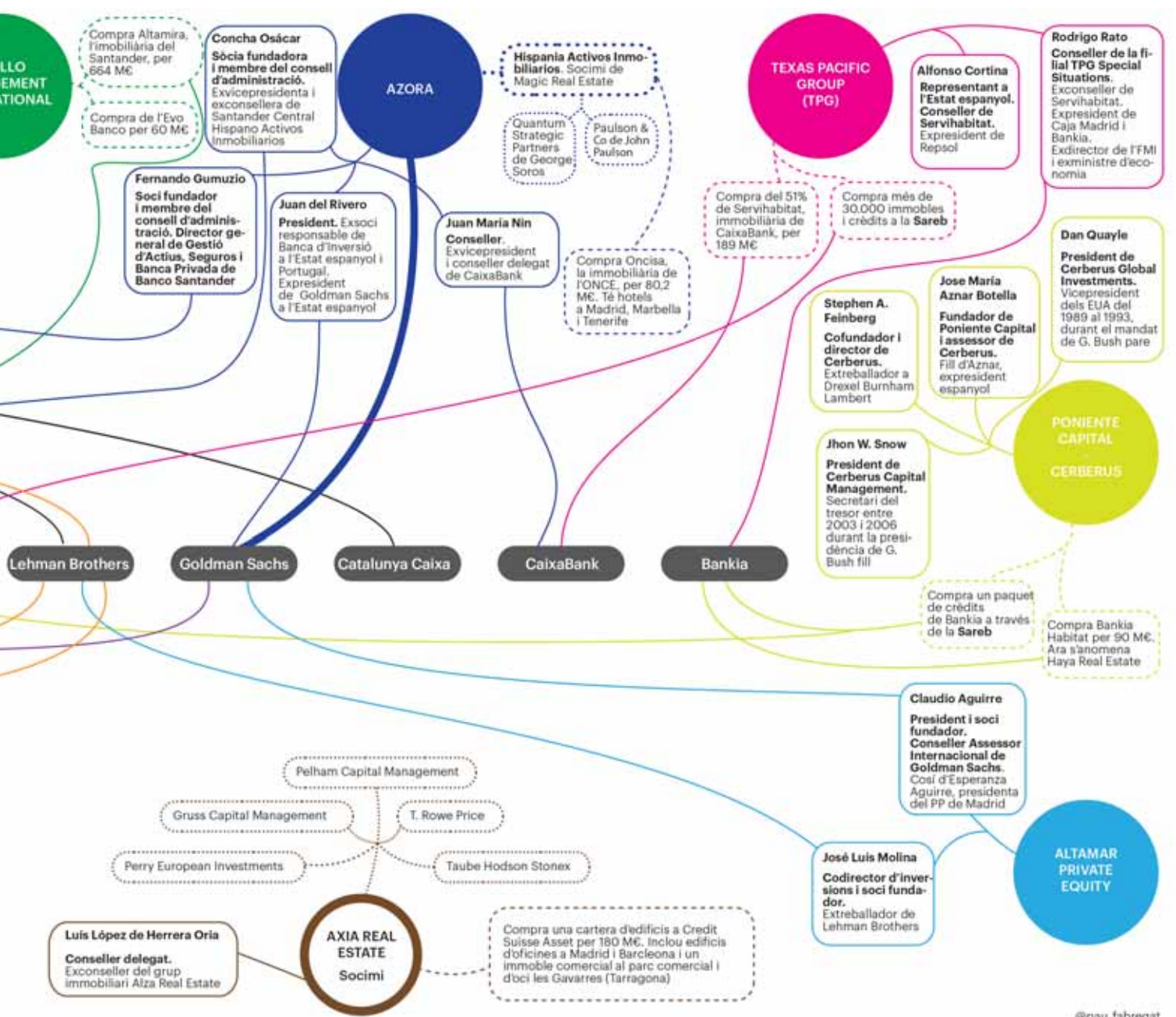
Hispania és la socimi més coneguda. Impulsada per Azora, sòcia estatal de Blackstone, compta amb els especuladors George Soros i John Paulson com a inversors. Posseeix oficines, hotels i habitatges, com 213 pisos del complex Illa del Cel, al Parc Diagonal Mar de Barcelona. Una altra societat, Lar, propietària del centre comercial L'Àncora Blau de Castellfells, està controlada per societats d'inversió com Franklin Templeton i Pimco. Darrere d'Axia, hi ha fons com Perry Partners i bancs com JP Morgan Chase o Barclays. Amb les socimis, el gran capital hi guanya. La resta, no. ◀

Rostres i rastres dels inversors immobiliaris

Centenars de vehicles d'inversió operen a l'Estat espanyol. Hem volgut destacar alguns, tant en forma de fons com de socimis, per rastrejar qui són, d'on vénen i cap on van

<p>Llegenda:</p> <p>Soci/a de: █</p> <p>Membre de: —</p> <p>Compres: - - - - -</p> <p>Gestió de: · · · · ·</p> <p>Accionistes: · · · · ·</p>	<p>Definicions</p> <p>Socimi: Societats anònimes d'inversió en el mercat immobiliari que compten amb grans incentius fiscals, com l'exempció total de l'impost de societats, i han de destinar el 80% dels seus actius al lloguer.</p>	<p>Fons d'inversió: És un instrument d'inversió col·lectiva de caràcter financer format per diversos patrimonis i administrat per una societat anònima gestora.</p>	<p>Fons voltor o oportunista: És un instrument d'inversió que només actua amb empreses o administracions en fallida (o gairebé) per comprar-ne els actius a preus molts baixos i vendre'ls quan la situació millora. Busca rendibilitats molt elevades.</p>
--	--	--	--

Llistes negres per motius polítics

Els Mossos d'Esquadra investiguen totes les persones que treballen en grans esdeveniments de l'àmbit empresarial, cultural o esportiu on es preveu la presència d'autoritats. Elaboren llistats de treballadores 'no aptes' i ordenen a les empreses que no les contractin

Jesús Rodríguez
@albertmartnez

Ja passava a les primeres dècades del segle passat: les anomenades *l·listes de la fam* eren un mecanisme de coacció de la burgesia contra les persones que s'involucreaven en les lluites obreres, els sindicats o els ateneus. Si el teu nom figurava en aquests llistats, difícilment aconseguies una feina fora de l'àmbit de les cooperatives. Tot apunta que la història, de manera incipient, es torna a repetir. Partint del testimoni d'algunes treballadores i, en alguns casos, amb el reconeixement explícit de càrrecs responsables d'algunes empreses involucrades, s'ha pogut confirmar que, durant la celebració del Congrés Mundial de Mòbils (MWC) a la Fira de Barcelona, s'han elaborat llistes negres de persones *no aptes*. Qui i com confecciona aquestes llistes? La resposta no és fàcil. El conseller d'Interior, Ramon Espadaler, responen una interpel·lació del diputat de la CUP-AE David Fernández, no va desmentir ni confirmar els fets i va tancar la polèmica amb un sintètic: "No té absolutament res a veure amb la realitat". La realitat, però, és que no només ha passat al MWC, sinó que es tracta d'una pràctica reiterada, amb antecedents confirmats al Palau Sant Jordi, el Circuit de Catalunya (Montmeló), el Museu Nacional d'Art de Catalunya i el Camp Nou.

El director general de la policia, l'exsocialista Albert Batlle, va reconèixer, el dissabte 28 de febrer, que les mesures de seguretat

desplegades arran del MWC eren excepcionals i que el nombre d'efectius destinats a l'esdeveniment havia augmentat un 57%. Batlle, però, no va detallar quin tipus d'actuacions es duïen a terme. El grau de control va ser tan exhaustiu que el Departament d'Interior -en estreta col·laboració amb el servei de seguretat de la *Casa de Su Majestad el Rey*- es va marcar un objectiu: aconseguir que, durant la celebració del MWC, cap treballadora que no hagués passat els *filtres* de la Divisió d'Informació de la policia catalana pogués trepitjar l'interior dels vuit pavellons del recinte Gran Via 2. Quins són aquests filtres? A començaments del mes de febrer, alguns efectius de la unitat d'intel·ligència dels Mossos es van posar en contacte amb el departament de recursos humans de totes les empreses que prestarien serveis al MWC entre el 2 i el 5 de març, dies d'obertura al públic de la trobada més gran del món en l'àmbit de la indústria de la telefonia mòbil. Van posar especial atenció en l'acte d'inauguració, presidit pel rei Felip VI i el president de la Generalitat de Catalunya, Artur Mas.

L'excusa: un atac gihadista

L'objectiu de l'actuació dels Mossos -que oficialment se centrava en la prevenció d'un atac per part de grups gihadistes- era reco-

llir els noms, cognoms i DNI dels milers de persones que, aquella setmana, havien de treballar a la Fira de Barcelona: guardes de seguretat, servei d'atenció al client, de gestió d'accessos i cues, d'informàtica, de neteja i restauració, entre altres. Segons dades proporcionades pel MWC, es van formalitzar 12.672 contractes a temps parcial. El recopilatori de dades personals, creuat amb les bases de dades policials, va permetre elaborar uns nous llistats de persones *no aptes* per treballar al Congrés Mundial de Mòbils. Així ho van comunicar els responsables d'informació de la policia autonòmica als caps de recursos humans de les empreses inspeccionades. La conseqüència directa d'aquesta comunicació va ser l'acomiadament -en alguns casos, amb la convicció per part de l'empresa d'estar actuant dins la legalitat- d'algunes treballadores que s'havien d'incorporar a la feina a l'interior del recinte de la Fira de Barcelona a partir del 23 de febrer. Un dels acomiadats ha denunciat que va arribar a treballar unes hores i, de sobte, el departament de recursos humans li va comunicar que li havien rescindit el contracte. Va haver de deixar la seva credencial i abandonar el recinte. "No tinc antecedents judicials, això és un càstig a la gent que participem d'entorns militants", conclou l'afectat.

Com a mínim, una desena de persones es troben en la mateixa situació. Podrien ser moltes més si tenim en compte les dimensions de l'esdeveniment. Entre les acomiadades, hi ha persones que tenen antecedents judicials a conseqüència de les seves activitats polítiques -ocupació d'immobles o desordres públics-, d'altres van ser identificades durant l'acampada del 15-M a la plaça de Catalunya. Fins i tot hi ha casos de treballadors acomiadats que asseguren que mai no han estat detinguts ni identificats. És per això que sorgeixen nombrosos dubtes al voltant del procediment utilitzat per a l'elaboració d'aquestes llistes negres. Els arxius d'antecedents policials i judicials només poden incorporar les detencions i les condemnes, tot i que, si algú és absolt amb sentència judicial ferma, pot exigir legalment que les seves dades siguin esborrades dels registres. Com s'explica que algú sense antecedents pugui ser assenyalat com a *sospitós*? De moment, la pregunta no té una resposta clara, però organitzacions com Rereguarda en Moviment, Alerta Solidària i la Comissió de Defensa dels Drets de la Persona del Col·legi d'Advocats de Barcelona van manifestar -durant el judici a les vint persones processades per l'acció d'encerclament del Parlament de Catalunya, ara fa quatre anys- la seva preocupació per la possible existència d'arxius policials elaborats "sota criteris polítics o ideològics". ◀

Fins i tot els treballadors que es disfressaven per entretenir els assistents han estat controlats / RAMON SERRA

S'han distribuït octavetes perquè els assistents al MWC coneguin aquesta pràctica

L'opinió de les expertes: una pràctica discriminatòria i improcedent

"L'acomiadament seria clarament improcedent si el motiu fos la reducció de pressupost. I, si entrem en l'altra hipòtesi, encara que hi hagi una sentència judicial ferma contra algú, no se li pot rescindir el contracte basant-se en això". Així de taxatiu es mostra Vidal Aragonés, advocat laboralista del Col·lectiu Ronda, després d'estudiar els casos. "Un dels principis del nostre sistema penal és la reinserció i, per tant, és discriminatori acomiadar algú pels seus antecedents. Si es pogués demostrar que l'origen de l'acomiadament és una detenció o una fitxa policial, podríem aconseguir-ne la nul·litat, ja que s'hauria fet per raons ideolò-

giques", reitera Aragonés, que opina que això "és precisament el que passava durant la dictadura de Franco". "Si la policia afirma que algú, perquè té antecedents, pot posar en perill la seguretat durant una visita del rei, es pot decidir assignar-li una tasca en un altre punt de la Fira de Barcelona, però mai acomiadar-lo", diu l'advocat.

Tot aquest episodi incorpora una altra peculiaritat. Els acomiadaments s'han anunciat verbalment, sense cap comunicació escrita. Tot i així, les persones afectades sí que han estat donades de baixa de la Seguretat Social. "Si tens un contracte d'obra i servei per treballar

al Mobile World Congress, en cas que aquest sigui rescindit abans que s'acabi l'esdeveniment, t'han de dir per què t'han acomiadat. Si no has superat el període de prova, t'ho han de comunicar per escrit", opina un altre advocat laboralista, Francesc Peiret, després de veure el contracte d'un dels joves acomiadats. "Si (l'acomiadament) es basa en els antecedents, ho trobo discriminatori, però ho poden justificar per temes de seguretat. El problema és que veig que hi ha molt poques possibilitats de demostrar-ho: un responsable de recursos humans pot testificar contra l'empresa?", es pregunta Peiret.

Quique, 28 anys, víctima de les llistes negres

"Un sergent de la Guàrdia Civil va trucar a l'empresa on treballava per demanar el meu currículum"

Parlem amb en Quique, un noi de 28 anys que viu a Barcelona i milita a la CNT-AIT i a Acció Llibertària de Sants.

Ens assegura que la pressió als llocs de treball és una pràctica "antiga i habitual". Després de conèixer els fets del Congrés Mundial de Mòbils, ha decidit trencar el silenci. "Les llistes negres són una evidència més de la falta d'escrúpols de l'Estat per aturar la conflictivitat social", ens explica, convençut que el seu patiment és compartit per altra gent i no té cap justificació legal.

"L'any 2010, treballava com a socorrista a l'empresa Rescatadores, a les platges de Barcelona. El meu cap em va explicar que un sergent de la Guàrdia Civil de les Balears l'havia trucat per demanar-li el meu currículum i preguntar-li 'què hi anava a fer' jo, a Mallorca", explica. En Quique havia aconseguit una feina a la piscina del campus de la Universitat de les Illes Balears, però la seva arribada no va ser fàcil. "Dos agents del CNP m'esperaven a la rampa del vaixell, al port de Palma. Em van dir que estava en cerca i captura, em van emmanillar i detenir", recorda encara amb indignació. "Als calabossos, l'advocat em va dir que m'acusaven de robatori amb força. No entenia res. Davant la jutgessa, però, es va aclarir tot. El suposat robatori era al meu propi pis del carrer Tallers de Barcelona, on havia viscut fins feia unes setmanes. Els agents havien trobat

empremtes meves per tot arreu al pis; és clar, era el meu pis!", exclama el jove.

El van detenir per un robatori al seu pis

La jutgessa i la fiscal li van demanar perdó, va quedar en llibertat i la causa es va arxivar. Però les pressions contra el jove no van acabar aquí. L'any 2013, va entrar a treballar al Port de Barcelona amb l'empresa Mooring i, uns mesos més tard, va rebre una trucada del cap de l'empresa. "Em van dir: ens han trucat de la Guàrdia Civil i ens han dit que tenies antecedents, volem saber la teva versió. Jo els vaig explicar que estic imputat per participar en un piquet de la vaga general de l'any 2012. Vaig tenir sort, no em van acomiadar", relata, després de dir-nos que, fa un mes, va demanar una excedència i ara treballa com a advocat laboralista en un despatx amb règim de cooperativa. Però encara denuncia un altre capítol d'aquesta persecució. "Em van detenir després de la manifestació del Primer de Maig de l'any 2014. Van interrogar un noi que no conec de res, li van mostrar un llibre de fotos i em va assenyalar a mi com a organitzador dels aldarulls. A aquest mateix noi, després, li van preguntar si jo anava encaputxat i va respondre que no ho recordava". Segons consta a l'expedient judicial, darrere d'aquest últim episodi hi ha la Divisió d'Informació dels Mossos. El jutge va decidir arxivar la causa per manca de proves. ◀

Un militant de la CNT-AIT i d'Acció Llibertària de Sants explica diverses experiències d'assetjament

Assegura que la pressió als llocs de treball és una pràctica "antiga i habitual" dels cossos policials

Dispositius **espia** per vigilar els moviments socials

Una activista de Barcelona troba un aparell de seguiment GPS amagat al parafang del seu cotxe. L'any passat, la Kasa de la Muntanya va descobrir una càmera oculta que enviava imatges a un cos policial

J.R.
@albertmartnez

Sorpresa i estupefacció és el que va sentir una activista de 37 anys de Barcelona després de descobrir, el dimecres 4 de març al vespre, que rere el parafang davanter del seu vehicle s'hi amagava un dispositiu de rastreig GPS/GSM. La noia va retirar l'aparell, que estava enganxat amb cinta adhesiva, tenia una font d'alimentació elèctrica i transmetia informació a través d'una targeta SIM. Llavors, va fer saber el descobriment al seu advocat -Oscar de Alfonso- i, l'endemà, es va personar al jutjat de guàrdia de València per interposar una denúncia. A hores d'ara, no pot aportar proves taxatives de l'origen del dispositiu, tot i que, durant el mes de febrer, es van produir dos incidents relacionats amb el seu vehicle que podrien tenir-hi un vincle directe.

El 8 de febrer, després de creuar la frontera francesa, una patrulla d'agents del Cos Nacional de Policia (CNP) va aturar l'activista al peatge de la Jonquera. "Em van dir que es tractava d'un escorcoll rutinari, però va ser molt estrany perquè, durant una hora i mitja, el vehicle va estar fora del meu camp visual: un agent se'l va endur i després me'l van tornar", afirma, sense arribar a comprendre el perquè d'aquella actuació policial.

L'1 de març, a la ciutat de València, on l'activista es va desplaçar per participar en el Circumvention Tech Festival, es va produir el segon incident. Només aparcar, quan descarregava les seves pertinences, van aparèixer uns agents, també del CNP, que li van demanar la identificació, a ella i a les persones que l'acompanyaven. La noia destaca que, mentre les identificaven, "els policies es van posar al voltant del cotxe". "Els dos incidents, en un interval de temps de tres setmanes, em van fer sospitar; per això vaig decidir inspeccionar el vehicle", conclou indignada.

Conferenciant sobre la invasió de la privacitat

Un dels aspectes més paradoxals del cas és que la dona, originària del Regne Unit i resident a Catalunya, va viatjar a València per impartir una conferència sobre "la vigilància policial als moviments polítics", en el marc d'un congrés sobre la invasió de la privacitat a Internet. Congressistes de Nigèria, els Estats Units, l'Iran, Egipte, Tunísia o l'Amèrica Llatina van ser testimonis en primera persona d'aquesta "invasió de privacitat" mitjançant un dispositiu de rastreig.

El jutjat d'instrucció número 1 de València serà l'encarregat d'investigar els fets, però la denunciante no té gaire esperances que la causa prosperi. De fet, quan es va personar al jutjat, una funcionària li va dir que hi havia moltes probabilitats que la denúncia s'arxivés. En el relat dels fets, explica que el dispositiu estava amagat sobre la roda davantera esquerra i que el va trobar resseguint un cable que es veia rere el parafang. Davant del jutjat, es va comprometre a entregar el dispositiu després que els especialistes informàtics del Circumvention Tech Festival n'hagin extret totes les dades rellevants que ajudin a investigar qui i per què va col·locar l'aparell rastrejador. ◀

Fotografies de l'aparell d'espionatge detectat

Tecnologia contra la Kasa de la Muntanya, La Proa i l'Hamsa

En aquesta falsa xemeneia s'amagava un sistema de vídeo per controlar qui entrava i sortia de la Kasa de la Muntanya

Dos centres socials van patir l'experiència de saber-se vigilats a través de càmeres i micròfons

Els cossos policials també han usat inhibidors de freqüència per obstaculitzar les comunicacions

La col·locació d'aquesta mena de dispositius de seguiment no és una novetat a Catalunya. L'any 2013, al terrat de l'escola Turó del Cargol, al barri de la Salut de Barcelona, s'hi va instal·lar una xemeneia molt estranya, feta de metall i que, si bé no treia fum, deixava entreveure un objecte negre ocult a l'interior. L'artefacte, que va resultar ser un equip de videovigilància d'última tecnologia, enfocava el pati interior del recinte del centre social Kasa de la Muntanya. Al cap d'unes setmanes, un grup d'operaris va pujar a retirar el dispositiu, per tornar a muntar-lo, dies després, dins d'un tub de ventilació fals al terrat de l'hospital de l'Esperança. Encarada directament sobre la façana i els accessos al centre social, la nova perspectiva permetia que la càmera enregistrés en tot moment qui entrava i sortia de l'edifici.

L'11 d'octubre d'aquell any, un grup d'activistes procedia a desmantellar el sistema d'espionatge i, dos dies més tard, la Coordinadora Antirepressiva de Gràcia va oferir una roda de premsa a la plaça de la Vila, davant la seu del districte, on es van mostrar els aparells. La videocàmera, valorada en més de mil euros, capturava imatges d'alta resolució per enviar-les, a través d'un mòdem, a un destí desconegut. Un any més tard, en el marc de l'operació Pandora, els Mossos d'Esquadra van

assaltar l'edifici i, durant dotze hores, en van escorcollar totes les dependències. Van confiscar tots els aparells electrònics que hi van trobar, però no van imputar ningú per cap delicte.

Micròfons i inhibidors de freqüència

L'any 2001, es va viure un incident estrany al centre social La Proa de Girona, situat al carrer de la Rutlla. Un dia que s'hi feia un col·loqui sobre l'aplicació de la llei antiterrorista a Catalunya, un veí de l'immoble va picar la porta i va explicar que dos individus havien llançat un petit objecte per la finestra. L'aparell era un petit micròfon amb antena. A partir de la matrícula del vehicle amb el qual van fugir els individus en qüestió, es va saber que es tractava d'un cotxe patrulla de la Guàrdia Civil sense logotip. L'advocat Benet Salellas ho va denunciar als jutjats, però la causa es va arxivar.

La tecnologia també s'ha fet servir durant els desallotjaments. La matinada del 4 d'agost de 2004, en què un escamot del CNP provinent de Madrid va assaltar el centre social Hamsa del barri d'Hostafrancs, els telèfons mòbils no funcionaven. Un desplegament d'inhibidors de freqüència va impedir que les activistes que resistien dins l'edifici poguessin enviar cap senyal d'alarma fins que el desallotjament no va haver finalitzat. ◀

Els precedents d'espionatge a 'Kalegorria' i l'esquerra 'abertzale'

L'antiga seu barcelonina de la revista 'Kalegorria' / VICTOR SERRI

Sovint, els llargs tentacles dels aparells d'espionatge de l'Estat –o de la Generalitat, en el cas de Catalunya– han sobrepassat la legalitat. Diverses fonts han confirmat a la DIRECTA que l'antiga seu de la revista d'investigació *Kalegorria*, ubicada a la vila de Gràcia de Barcelona, va ser un dels seus objectius l'any 2003. Agents de la Guàrdia Civil van instal·lar un micròfon en una finestra d'un pati interior de la finca. Uns dies després, altres agents, en aquest cas dels Mossos d'Esquadra, també hi van instal·lar un aparell d'enregistrament. Com que, amb això, no en tenien prou, van posar una càmera oculta a l'interior de l'aparell d'aire condicionat d'una botiga de productes de bellesa situada just davant de la porta d'accés a la redacció.

L'espionatge a la filial catalana d'aquella revista, fundada al País Basc pel periodista Pepe Rei, era

un pas més d'una manera d'actuar que l'esquerra *abertzale* havia patit durant dècades. És ben conegut l'episodi dels micròfons ocults que el CESID va col·locar a la seu d'Herri Batasuna, al número 6 del carrer Ramiro de Maeztu de Vitòria, entre 1992 i 1998. També va ser sonat el cas dels falsos treballadors d'Euskaltel que van visitar el domicili particular d'Arnaldo Otegi a Elgoibar. Els dos homes van gravar imatges de l'interior de l'habitatge i de la façana. Un familiar de l'aleshores portaveu del grup parlamentari *abertzale* va confirmar, a través de la companyia de telefonia, que mai no s'havien enviat operaris a la finca. L'any 1998, també es va descobrir un sistema d'enregistrament al telèfon particular de la primera directora del diari *Gara*, Mertxe Aizpuru. Més recentment, l'any 2007, es va localitzar un dispositiu de rastreig GPS al cotxe d'Unai Fano, assessor de Batasuna.

Cristina Carrasco

“L’economia feminista aposta per la vida humana i no pel benefici capitalista”

Si bé el sorgiment del capitalisme és posterior al patriarcat, és precisament amb l’aparició del primer quan s’accentua la divisió sexual del treball. Ambdós sistemes neguen a la dona l’accés i el control sobre els recursos econòmics i, d’aquesta manera, permeten que es mantingui la invisibilització del treball domèstic o reproductiu en els agregats macroeconòmics. Sota aquestes condicions, les dones són explotades i espoliades per partida doble, dins i fora de casa. Cristina Carrasco, economista i professora titular de la Universitat de Barcelona, propugna noves formes d’organitzar la vida de les persones des dels postulats de l’economia feminista, fora de les lògiques neoliberals i lluny dels mercats i els indicadors androcèntrics.

Cristina Castaño Gómez
@CristinaCGo

Al teu llibre *Amb veu pròpia*, plantejges la necessitat que la sostenibilitat i la dignitat de la vida humana se situïn a l’eix central de l’economia. Quin és el conflicte entre capital i vida?

És una contradicció bàsica en les nostres societats. La forma d’organitzar-se d’una societat -com es gestionen els temps individuals i socials, quines són les prioritats socials i polítiques, com es distribueixen els recursos, etcètera- depèn d’una elecció política bàsica: apostar per l’acumulació i l’enriquiment d’un sector social o apostar per una vida bona per a tota la població. *Vida bona, bon viure o bona qualitat de vida* són diferents maneres d’anomenar un procés col·lectiu que doni centralitat a la cura de la vida humana en totes les seves dimensions.

Aleshores, aquest conflicte no és una relació contradictòria entre capital i treball, com afirmen els marxistes?

No, va molt més enllà. El conflicte capital-treball (entenen treball com a ocupació o autoocupació) té lloc a la producció per al mercat sota relacions capitalistes. Però la societat, el treball i la vida de les persones van molt més enllà dels límits del mercat. Les condicions de vida de la gent no solament depenen de les condicions laborals i del salari, sinó també de possibles serveis o

transferències ofertes pel sector públic. I, per sobre de tot, hi ha el treball domèstic i de cures que es desenvolupa a les llars: un treball no assalariat, dut a terme majoritàriament per les dones, l’objectiu del qual és la cura de la vida, el benestar de les persones en sentit ampli. Per aquest motiu, plantejgem que la contradicció fonamental és la que s’estableix entre capital i vida.

Quins són els indicadors i els supòsits que planteja l’economia feminista?

Indicadors i supòsits són dues coses diferents. Més que de supòsits, prefereixo parlar de fonaments. Els podríem reduir a tres. Els dos primers tenen a veure amb una visió de la societat molt més realista que la que acostuma a considerar l’economia. L’economia feminista integra els treballs que tenen lloc més enllà del mercat, bàsicament el treball domèstic i de cura, com a part del circuit econòmic. I dóna valor a tots els aspectes més subjectius d’aquest últim: el món de les relacions, dels volers, de les emocions. Considera les persones en la seva globalitat, amb les seves vulnerabilitats físiques i psíquiques, amb les seves emocions i les seves raons. En això, es diferencia del personatge fictici de referència a l’economia, l’*homo economicus* perfectament racional. El tercer fonament és d’ordre ideològic polític. Com ja he esmentat anteriorment, l’economia feminista

FOTOGRAFIES DE L'ENTREVISTA:
ENRIC CATALÀ

fa una aposta per la vida humana i no pel benefici capitalista. Això significa una organització social absolutament diferent quant a producció, consum, distribució en equitat dels temps, els treballs i les rendes...

I els indicadors?

Si acceptem el marc ampliat que hem plantejat, tots els indicadors econòmics canvien. Els que s'utilitzen fins ara es refereixen a la producció de mercat: producte interior brut, renda nacional, ocupació, salaris i beneficis, etcètera. És el que anomenem indicadors androcèntrics, ja que es refereixen a l'activitat assignada socialment als homes. Si es considerés el circuit complet de l'economia, que integra la producció de béns i serveis que es fa des de les llars, tindríem indicadors no androcèntrics referits al total de producció, a les cures de les diferents persones de la llar, al temps dedicat als diferents treballs, a la distribució dels temps, etcètera. Oferirien una visió més realista de la societat, de tota l'activitat que desenvolupen dones i homes.

En quin moment històric l'economia introdueix l'àmbit mercantil com a eix bàsic dels seus postulats?

Durant l'anomenat procés d'industrialització, quan la casa medieval, bressol de la producció i la vida, comença a deixar

de ser autosuficient i es comença a produir per als mercats. Hi ha una migració de persones del camp a la ciutat, s'inicia tot el procés fabril, canvia la manera de treballar, el tipus de llar i la vida quotidiana. En aquesta època, els pensadors clàssics teoritzen sobre el nou sistema econòmic naixent centrant-se en la producció per al mercat. Cal reconèixer que aquests teòrics -o almenys alguns d'ells- van reconèixer el treball dut a terme a les llars com una cosa important per a la reproducció, però no li van donar categoria econòmica. Aquesta qüestió va ser oblidada amb el naixement del pensament neoclàssic a la fi del segle XIX i es manté en l'oblit fins avui.

Per què creus que es produeix una invisibilització del treball reproductiu?

Em vénen al cap dues grans raons, relacionades respectivament amb la ideologia capitalista i la patriarcal. La primera té relació amb el valor de la força de treball. Els salaris no són suficients per reproduir la força de treball, d'aquí que sigui absolutament necessari desenvolupar un altre treball a casa per assegurar la subsistència de les persones de la llar. Per tant, la força de treball es reproduceix amb el salari i amb el treball domèstic, però, aquest últim, l'empresa no el remunera. Lliurem a l'empresa una força de treball per sota del seu valor

“

Els indicadors econòmics actuals són androcèntrics perquè es refereixen a l'activitat associada socialment als homes

Si es considerés el circuit complet, inclosa la producció de béns i serveis que es fa des de les llars, oferiríem una visió més realista de les coses

”

i el diferencial es converteix en part del benefici capitalista. Per aquest motiu, el fort lligam del treball domèstic i de cura amb la producció capitalista es vol mantenir ocult. La segona raó és d'ordre patriarcal. En un sistema patriarcal, ser dona està devaluat; per tant, es devaluaran totes les activitats associades socialment a les dones, relacionades amb elles.

En quin punt es comença a parlar de l'economia feminista com a corrent teòric?

L'economia feminista té les seves arrels al segle XIX. En aquella època, una sèrie de dones van establir discussions amb els grans clàssics en economia. La seva tasca havia estat oblidada i amagada fins fa unes tres dècades, quan diverses economistes de diferents països van començar a recuperar la seva vida i el seu pensament. Els temes que debatien, en general, es mantenen actualment: l'ocupació femenina, les desigualtats salarials entre sexes, el valor del treball domèstic... El que avui es coneix com a economia feminista s'inicia als anys seixanta i setanta del segle XX amb l'anomenat debat del treball domèstic. Des d'aleshores, s'ha generat una producció teòrica i conceptual enorme, a més d'algunes propostes polítiques. En qualsevol cas, no és un pensament únic, afortunadament. No totes coincidim en tots els plantejaments, però sí en els fonamentals. És un debat inacabat d'un pensament en contínua construcció.

Quin paper juga avui dia?

Com qualsevol pensament contrari a l'ordre establert, a l'aca-

dèmia, és absolutament minoritari i ignorat. No obstant això, crec que cada vegada és més acceptat socialment per dones i homes inquietes, sensibles, que estan per un altre món possible. La xarxa d'economia feminista de l'Estat convoca un congrés cada dos anys: enguany se celebrarà el cinquè a la Universitat de Vic. Cada vegada hi vénen més persones, es debaten més temàtiques socials i econòmiques... La ciutadania, cada cop més, rebutja la política oficial i això fa que s'estiguin buscant alternatives ideològiques i polítiques, com l'economia feminista.

També parles de la relació que es pot establir entre ecologisme i feminisme...

Sí, efectivament. Actualment, hi ha diversos corrents de pensament alternatius o heterodoxos que es plantegen l'opció de la vida humana en lloc de l'opció del capital. Amb elles és amb qui cal establir complicitats, pactes, acords, aliances. Un dels corrents és l'economia ecològica i, segurament, és amb el que més hem avançat en enteniments mutus. Sense planeta o sense naturalesa, no hi ha vida; amb naturalesa, es pot dur una vida que no és *vivable* per a moltes persones. Per aquest motiu, creiem que no es pot prioritzar, sinó que cal plantejar una sola sostenibilitat que integri els aspectes econòmics, socials, humans i ecològics. El nostre problema amb aquests corrents de pensament alternatius és que el seu plantejament d'una bona vida no integra el treball de cures. Per tant, continuen sense *entrar a casa*, però hi mantenim un diàleg positiu. Tot avançarà. ◀

“

Creiem que no es poden prioritzar causes, sinó que cal plantejar una sola sostenibilitat que integri els aspectes econòmics, socials, humans i ecològics

”

El circuit ampliament del treball

Seminari d'Economia Feminista de Barcelona. Cristina Carrasco, Carme Díaz, Inés Marco, Rosa Ortiz i Marina Sánchez

L'economia, com a disciplina, treballa des d'una perspectiva cega davant el sexe/gènere que impedeix incloure els treballs que es desenvolupen al marge del mercat en la seva estructura analítica. L'enfocament econòmic oficial redueix les condicions materials i relacionals de la vida a les relacions de treball assalariat i estableix una relació simbiòtica entre treball i ocupació. A la part superior del gràfic –àmbit de producció mercantil capitalista–, s'observa que la renda es genera mitjançant la força de treball que només necessita de l'obtenció d'un salari per reproduir-se. Aquesta esfera apareix com a independent de cap altre treball i recurs, en forma de cercle autosuficient que es va retroalimentant i que, per tant, té capacitat d'autoreproduir-se i de mantenir-se en el temps.

Davant d'aquesta visió esbiaixada de la realitat, l'economia feminista ha ampliat el focus d'anàlisi tot visibilitzant el treball domèstic i de cures. No per afegir-lo als models econòmics com si fos una variable més, sinó intentant desplaçar l'eix analític del mercat i el seu objectiu (el benefici) a la centralitat i el manteniment de la vida humana. La part inferior del gràfic –àmbit de desenvolupament humà– evidencia la falsa autonomia del treballador assalariat, el qual, com tothom, necessita ser cuidat al llarg de tot el cicle vital. Es reconeix la vulnerabilitat i la interdependència de les persones i la necessitat del treball domèstic i de cures –dut a terme principalment per les dones a les llars– per a la reproducció de tota la població. Aquest reconeixement no és només una qüestió de justícia, sinó de sensatesa i rigor si el que es pretén és analitzar i interpretar la realitat.

El gràfic del circuit ampliament del treball també mostra que la producció capitalista desplaça costos cap

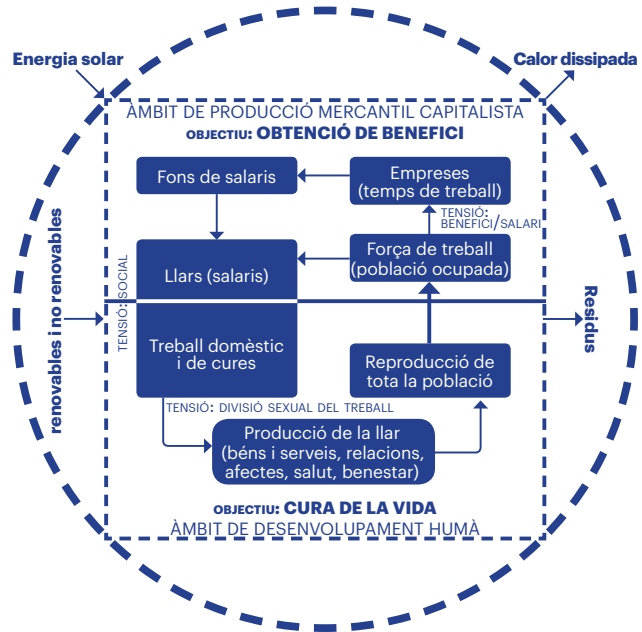
a l'esfera domèstica, uns costos que es tradueixen en forma de treball de cures. Així doncs, les empreses capitalistes estan pagant la força de treball molt per sota del seu cost, cosa que les proveeix d'una part important dels seus beneficis. Per tant, la renda generada pel sistema capitalista procedeix indirectament d'un treball dut a terme principalment per les dones, en l'àmbit privat i de manera no remunerada. Es constata, doncs, la falsa independència del sistema mercantil tal com el presenta l'economia convencional.

També s'observa l'estret vincle entre capitalisme i patriarcat, atès que el capitalisme no solament espolia la plusvàlua generada per la força de treball, sinó també el treball domèstic i de cures: fa ús de la divisió

sexual del treball i menysprea una quantitat ingent de treballs, afectes, béns i serveis desenvolupats en l'àmbit domèstic. La contraposició entre l'esfera mercantil (part superior del gràfic) i l'esfera de desenvolupament humà adreçada a la cura de la vida (part inferior del gràfic) mostra que la lògica de l'acumulació del capital genera cada cop més pressió sobre les condicions de vida de les persones.

Una altra característica de l'economia feminista és la seva capacitat i esforç de dialogar i desenvolupar-se braç a braç amb d'altres propostes teòriques i pràctiques com l'economia política, l'economia solidària o l'economia ecològica. En el gràfic del circuit ampliament del treball, s'observen part dels fruits del diàleg mantingut amb aquesta darrera: es mostra

que el sistema capitalista patriarcal no sols necessita cures sinó també recursos naturals per reproduir-se. Ambdues perspectives coincideixen a denunciar que l'economia convencional ha invisibilitzat el paper principal que desenvolupen les cures i els recursos naturals en l'activitat econòmica; ambdues perspectives tenen present que aquesta invisibilització no és aleatòria, sinó que respon a la necessitat del capitalisme de no pagar per les fonts de riquesa de les quals s'apropia. En un estadi inicial de col·laboració entre les dues propostes, l'ecofeminisme aposta per la necessitat de reconèixer tant la interdependència com l'ecodependència i proposa un nou model econòmic que tingui la sostenibilitat de la vida com a concepte articulador.

FONT: Elaboració pròpia basada en Picchio, 2001 i Carrasco, 2014

El temps de treball a la llar

* Dades de l'Enquesta de l'Ús del Temps (EUT) 2009-2010

Les dones treballen més que els homes

Els pares sols amb algun fill o filla són qui dedica menys temps a les tasques de la llar

Viure en parella amb un home és el factor çque incideix més en l'augment de la càrrega de treball no remunerat de les dones

Les dones que treballen més a la llar són les que viuen **en parella amb un home i amb mainada (4h 45min)**

Quan les dones passen de viure soles a viure en parella amb un home, **la seva càrrega de treball domèstic augmenta 1h**

La diferència més petita en la dedicació entre dones i homes és a les **llars que tenen rendes més elevades**

Sigui quina sigui la relació amb el mercat laboral (actives, ocupades, aturades o inactives), les dones treballen més que els homes

L'educació lliure i el dilema de l'autogestió

Davant les retallades en les partides destinades a l'ensenyament infantil, diferents col·lectius defensen models pedagògics alternatius basats en la cooperació i el compromís de les famílies

Vicent Almela

El mes de desembre passat, la consellera d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, Irene Rigau, va suprimir definitivament el finançament a les escoles bressol dels pressupostos de 2015. La partida destinada a aquests espais, que cobreixen les primeres etapes de criança fins als tres anys, ja havia patit retallades els últims temps. Ara, aquest servei públic l'assumiran els ajuntaments, fet que comportarà el tancament de centres, l'empitjorament del servei i un increment de les ja elevades quotes que paguen les famílies.

La situació que es viu als parvularis i les escoles públiques que cobreixen el segon cicle d'educació infantil -dels tres als sis anys- no és pas més bona. Els descensos de pressupost també han afectat aquests centres, que, a més de deixar moltes criatures sense plaça, no són capaços d'assolir les ràtios ni les condicions adequades per atendre-les.

Aquestes circumstàncies han conduït moltes famílies catalanes a buscar alternatives educatives que puguin atendre les necessitats dels seus infants d'una manera més respectuosa i atenent els seus processos vitals. El model d'escola lliure o viva entén l'educació com un acompanyament respectuós dels processos de vida dels infants i de les seues famílies i es basa en el desenvolupament natural i integral de la criança. Molts

BABÀLIA: "Som part de la lluita veïnal i social per defensar el barri"

Criança en comú i contra l'individualisme de la societat, al Poble-Sec de Barcelona / ESTER MORA

Babàlia és un grup de comaternitat i criança compartida format l'any 2012. En vista de les condicions en què es troba l'escola bressol pública, un grup de famílies del Poble-sec va decidir participar activament en el procés d'aprenentatge i creixement de la seua mainada. Segons Alba, mare i impulsora del projecte: "En acabar el grup de postpart, moltes mares teníem la necessitat de continuar trobant-nos i compartint l'experiència de la criança d'una manera més col·laborativa i implicada". Amb aquest pretext, va sorgir el projecte,

que poc després va obrir un espai de criança compartida i una ludoteca al carrer Radas.

La implicació del projecte en la vida del barri és una de les pedres angulars de la iniciativa. Alba explica que un dels seus objectius principals és "visibilitzar la criança i fer vida en comú". Això es tradueix en la vinculació del projecte a l'Ateneu Cooperatiu La Base, la participació en iniciatives com la plataforma Aturem el Pla Paral·lel o l'organització del Babybloc per participar en manifestacions i concentracions a

les quals es vol donar suport des del col·lectiu.

En l'àmbit pedagògic, Babàlia segueix el model d'escola viva. Segons Martina, una de les acompanyants, això implica basar-se "en el respecte als ritmes, les diferències i les necessitats dels infants a través de l'aprenentatge vivencial, dut a terme en un espai estructurat perquè puguin explorar i descobrir per elles mateixes". Alhora, reconeix que "es recupera el sentiment de tribu i les xarxes de suport mutu davant l'individualisme de la societat; es crea un espai de troba-

da, aprenentatge i reflexió per les famílies, les acompanyants i els infants".

Les mateixes famílies s'encarreguen de gestionar la neteja, la cuina, el condicionament de l'espai o l'organització de *vermutekes* per poder mantenir unes quotes populars, ajustades a la realitat del barri. "Aquest projecte no seria possible sense aquesta implicació", conclou Marta, una altra de les mares. Tot i l'esforç requerit, Marta explica: "Ho fem perquè creiem que val la pena i que la manera de curar la psicosi del món és criar amb amor, respecte, pluralitat i confiança".

projectes d'aquest tipus estan adherits a la Xarxa d'Educació Lliure (XELL), una associació que, des de 2005, s'encarrega de relacionar i difondre diferents iniciatives que comparteixen una mirada respectuosa vers les necessitats vitals de la infància.

Com ja va passar amb els models educatius humanistes sorgits arran de la revolució francesa, el principal problema a què han de fer front és el finançament, que en la majoria dels casos depèn directament de les capacitats econòmiques de les famílies. Aquest fet provoca l'exclusió dels infants provinents de les classes populars: tot i promoure la llibertat i la pressa de consciència sobre una mateixa i l'entorn, aquestes alternatives no arriben a tothom. Per trobar una solució a aquest problema, haurem de buscar referents en els ateneus obrers i els centres socials de principis del segle xx, encarregats d'oferir una educació lliure i de qualitat a les criatures de la classe treballadora.

La pedagogia llibertària, autogestionada i al marge de l'Estat
 “Si ens proposem mostrar les causes que motiven el desequilibri social a les noves generacions per formar una humanitat feliç, lliure de tota ficció religiosa i de qualsevol idea de submissió a una necessària desigualtat socioeconòmica, no

podem confiar l'educació a l'Estat ni a altres organismes oficials, ja que aquests són els sostenidors dels privilegis i, per tant, forçosament conservadors”. Amb aquestes paraules, el pedagog llibertari Francesc Ferrer i Guàrdia justificava la fundació de l'Escola Moderna l'any 1901. El seu projecte va adoptar un sistema de retribució acomodada a les capacitats econòmiques de les famílies per poder incloure-hi totes les classes socials. S'oferien diferents tipus de matrícula que, solidàriament, s'adaptaven a les condicions econòmiques de les famílies: algunes rebien els serveis gratuïtament i altres afrontaven uns desemborsaments elevats.

Des del Centre de Recursos Pedagògics Llibertaris Josefa Martín Luengo, ubicat a l'Espai Obert, al barri de Sants, asseguren que el que proposa la pedagogia llibertària no és res nou. “Nosaltres recuperem un patrimoni educatiu que ja existia i que recull el millor de cada sistema. Plantejem una tercera via que suposa una educació oberta per tothom i que posa l'accent en la llibertat, l'autogestió i la creació de nous models socials”, expliquen. Això no significa que el model d'escola pública i privada haja de desaparèixer, però “han d'existir tantes escoles i tants models com famílies que vulguin triar, independentment de la classe social o la condició econòmica”. ◀

Molts projectes d'aquest tipus estan adherits a la Xarxa d'Educació Lliure, que s'encarrega de relacionar i difondre diferents iniciatives

El principal problema és econòmic. En la majoria de casos, es depèn de les famílies i això provoca l'exclusió dels infants de classe popular

LA PINYA: “Entenem l'educació com una eina de transformació social”

Un projecte basat en la cooperació, l'autonomia i el respecte, ubicat en un espai okupat a Collserola / LILI MARSANS

La Pinya és un projecte d'autogestió educativa que sorgeix l'any 2004. Segons Carlos, pare i membre del col·lectiu: “Hi ha unes etapes vitals en què l'infant es descobreix ell mateix i el món que l'envolta. Considerem molt important que ho pugui fer amb llibertat i sense ritmes imposats per l'edat, les institucions o l'espai. Nosaltres hem intentat crear un entorn adequat on els nens i les nenes puguin desenvolupar-se i experimentar en funció de les seves necessitats”.

El projecte no segueix una línia pedagògica concreta sinó que es nodreix de

diferents experiències, recursos i propostes del món de la pedagogia viva. Tons, un dels acompanyants, explica: “Aquesta línia la fem entre totes, intentant que s'ajusti a les necessitats reals i temporals dels infants. La modifiquem d'acord amb l'experiència i les vivències que anem tenint les acompanyants i les famílies”. Per altra banda, destaca que qualsevol educació respon a una visió social i política del món: “Nosaltres volem un món on apareguin valors com la cooperació, l'autonomia o el respecte”.

Pilar, un altra de les acompanyants, comenta que, a La Pinya, ha

descobert que educar d'una altra manera és possible: “Aquí, proposem una formació més integral i holística, que no solament tingui en compte els aspectes racionals”. Davant les postures menys receptives a aquest tipus de projectes, aclareix que “educació lliure no vol dir que tot s'hi val; hi ha uns límits molt importants, que són la base del respecte vers les altres i la convivència entre totes”.

La Pinya va començar a l'Espai Obert quan aquest centre estava ubicat al Poble-sec. Després de passar un temps sense una localització

fixa, es va traslladar a una masia okupada a la serra de Collserola, on s'ubica des de 2007. Segons Carlos: “El fet d'estar en un espai okupat i de comptar amb famílies fortament implicades fa que puguem autogestionar part de les despeses i mantenir unes quotes baixes”. Al seu parer, també “caldría implicar els moviments socials en aquests projectes perquè el finançament no recaigui únicament en les capacitats econòmiques de les mares i els pares. Al final, anem totes juntes en el camí per la transformació social”.

Les revolucions les fan els pobles

/ MANUEL CLAVERO

Seria innocent pensar que uns resultats electorals poden superar una cultura neoliberal i individualista, però hem d'aprofitar l'oportunitat

Sense les condicions subjectives adequades, aquest moment històric de canvis possibles serà superat i reconduït pels qui ostenten el poder

Albert Pons
Membre d'Espai Marx

Ens apropem a un escenari electoral on prenen protagonisme organitzacions polítiques amb missatges i programes que defensen els interessos de les classes populars, especialment receptives per la constant pèrdua de drets i el progressiu empobriment. Sense entrar en detalls, expressen amb claredat la denúncia al capitalisme, aposten per polítiques econòmiques diferents i per fer un gir de cent vuitanta graus a la situació actual. Però, les classes populars realment s'uneixen en un projecte de ruptura? Hi ha un poble darrere les paraules d'aquests líders?

Aquesta feblesa no l'hem d'amagar. La fortalesa i l'eficiència a les institucions solament serà real si és reflex i conseqüència d'unes classes populars d'individus organitzats en els seus entorns, amb cultura i consciència pròpia. Si el possible procés de canvi polític es limita a l'elecció de representants polítics, seria una mancança. Es repetirien esquemes del passat: que els resultats del canvi depenguin més de la necessitat estratègica del sistema d'assumir-los que no pas de la capacitat de les nostres organitzacions.

No és cap novetat afirmar que ens trobem davant un moment històric. Tampoc ho és afirmar que és durant les grans crisis estructurals quan es pot derrocar el sistema, quan es poden forçar les

bases d'una nova estructura política i econòmica que exerceixi de motor de transició revolucionària. Però els processos socials no es desenvolupen de manera espontània. No n'hi ha prou que es donin les condicions objectives: sense les condicions subjectives adequades, aquest moment històric serà superat i reconduït pels qui ostenten el poder. Amb un poble mancat de consciència política, incapaç d'actuar per ell mateix, no hi ha motor que empenyi un vehicle polític amb força real per encarar i treure profit d'aquest moment històric i d'aquesta crisi estructural.

Molts sectors i persones d'aquestes organitzacions alternatives, companys i companyes, no volen que el procés que vivim s'assembli a una revolució passiva ni a un canvi perquè res no canviï. Amb raó, recorden Gramsci, Marx, Hegel o Aristòtil, pensadors polítics que van analitzar amb precisió aquesta mena de situacions.

No hi ha dubte que les classes populars estan en un procés lent de formació com a subjecte polític, però no prou fort per liderar i exigir als seus representants. La cultura de l'esquerra sociològica, la que votarà aquestes organitzacions alternatives, no és pas una cultura de vida nova, formada i madurada en la pràctica diària. Acceptem-ho: és cultura neoliberal, individualista. Les organitzacions de masses d'avui no són el reflex d'una cultura de vida diferent, d'un pensament revolucionari i un treball col·lectiu del poble desplegat durant anys. Ara, hem d'esperar que uns resultats electorals, miraculosament, generin la formació i l'experiència que un poble hauria d'haver llaurat durant anys? Seria totalment innocent pensar-ho. Però, tot i saber-ho, hem d'aprofitar l'oportunitat electoral que se'n ofereix, amb la incertesa de l'endemà.

El perill del desànim

Seria un pas positiu que els resultats electorals possessin les nostres organitzacions a les institucions, encara que no tinguessin la capacitat de materialitzar les il·lusions de milions de votants. Però hi ha un gran perill: que els resultats es traduïssin en una frustració, una desil·lusió. Que frenin, desmobilitzin i desactivin el procés de constitució de consciència de classe, el veritable procés revolucionari que opera al marge de l'anècdota electoral. Aquest seria el gran triomf del sistema i la nostra gran derrota.

Hem de trencar el tabú al si d'aquests moviments i organitzacions, obrir el debat amb sinceritat i sense por. Hem de transmetre la profunda idea que la maduració de la nostra praxi real és la que ens farà forts i amb conviccions profundes i no pas l'ascens d'uns nous líders, per més carismàtics i revolucionaris que semblin.

A les eleccions vinents, tampoc es produiran miracles. Però, si els milers de persones que els donen confiança saben bé quines són les nostres possibilitats reals, si són conscients que guanyar votacions no és sinònim de canvi, contribuirem a fer que la participació política del poble comenci a ser realment determinant i deixi de ser la pantomima del sobre i l'urna. Només aleshores ajudarem a fer créixer les condicions subjectives necessàries per derrocar el sistema.

Que *les revolucions les fan els pobles* no vol dir que la majoria del poble dona el seu vot a l'opció d'esquerra. Vol dir que el poble, dia a dia, s'autoorganitza i s'autogoverna. I és aquesta nova cultura de vida en societat la que ha d'arrelar entre les classes populars. ◀

Volem la meitat de tot

Maria Colera
militant feminista
@mariacolera

S'ha d'estendre una lluita feminista que defensi els interessos de les oprimides, de totes aquelles que no decideixen les regles del joc

Combatem per qualsevol persona que no entra dins la categoria de l'home, blanc, adult, heterosexual, occidental i propietari dels mitjans de producció

/ NÚRIA FRAGO

Ha arribat l'hora de prendre el poder, a les assemblees, a les organitzacions, a les cooperatives, als mitjans de comunicació, a les institucions i a tot arreu. Ha arribat l'hora d'apropriar-nos de la meitat de tot: de l'imaginari col·lectiu, dels referents de lluita, dels nuclis de decisió. Volem feminitzar-ho tot, ho volem tot feminista. I ho volem fer ara.

Aquest és el nostre programa de mínims. Estem disposades a renunciar a cobrar el deute patriarcal, històricament acumulat sobre la suor i la sang de totes les dones. Aquesta acumulació ha estat usada per construir un sistema d'exploatació que ens ha alienat del fruit del nostre treball. L'actual estat de les coses només és viable perquè deixa fora del circuit del mercat capitalista les tasques de cura, indispensables per al manteniment de la vida. Nosaltres movem el món i l'aturarem amb la Vaga de Totes.

Posarem sobre la taula la fal·làcia de la viabilitat d'aquest sistema. I també un model de relacions socials que no solament ens esclavitzava obligant-nos a treballar de franc a través de l'adoctrinament inoculat per via de l'amor filial i romàntic, sinó que, a més, ens vexa, apallissa, viola i assassina diàriament per mantenir-nos sotmeses. Sense aquest sotmetiment erigit sobre l'atemoriment de les classes subal-

ternes, aquesta estructura que ens espem s'esfondraria en un tres i no res.

Volem feminitzar-ho tot, volem impregnar-ho de lluita feminista. Perquè és de justícia i perquè el feminisme, amb el seu qüestionament del patriarcat i de l'acumulació originària capitalista, defensa els interessos de les oprimides, que són totes aquelles que no decideixen les regles del joc d'aquesta economia de casino: les precàries, les immigrades, les explotades, les jornaleres, les sense papers, les invisibles, les cuidadores, les desnonades... És a dir, lluitem per totes i tots les que no entrem dins de la categoria de l'home, blanc, adult, heterosexual, occidental i propietari dels mitjans de producció.

En aquest combat d'interessos hi ha un sector de la societat escandalosament sobrerrepresentat a tots els espais, gràcies a una autoritat i una legitimitat adquirides pel capital simbòlic amassat a costa de l'ostracisme i la invisibilització secularment imposades a les dones. La concepció sencera del món, d'allò que és important, de les urgències i les necessitats socials de cada moment, es basa en una visió totalment androcèntrica que expulsa les dones de les biblioteques, del paisatge urbà, del panteó dels nostres herois, del disseny de tàctiques i estratègies, com també de la gran majoria dels referents polítics, culturals, esportius, musicals i nacionals que conformen el nostre imaginari col·lectiu.

És hora, doncs, de prendre partit: o ets feminista o ets masclista. No hi ha lloc per al "sóc feminista, però". I, si ets feminista, si vosaltres, companys, sou realment feministes, haureu d'estar disposats a renunciar a tots els privilegis que us situen en una posició d'avantatge. Haureu de qüestionar, també, la vostra visió de la realitat, pretesament universal, però tossudament androcèntrica. Igualment, haureu de fer l'exercici d'escoltar les dones, no com a concepte abstracte, sinó com a companyes de lluita; i no mirar de trobar forats al nostre argumentari per poder justificar la vostra posició, sinó per entendre i incorporar les nostres anàlisis, experiències i reivindicacions.

Podem començar per renunciar a participar en espais exclusivament masculins, que perpetuen l'apartheid contra les dones i reforcen la referencialitat dels homes en la definició de discursos, objectius i prioritats polítiques. Podem prosseguir desemmascarant i deslegitimant les conductes de micro i macromasclisme quotidià dels fills sans del patriarcat.

És l'hora de passar a l'ofensiva. En la conjuntura actual de crisi capitalista i desmembrament del model d'Estat, el feminisme disposa d'eines d'anàlisi i de propostes polítiques per a la transformació radical d'aquest vell món. És per això que qualsevol proposta constituent o sobiranista veritablement rupturista ha de ser nítidament feminista, sense renunciis ni postergacions. El feminisme ha nascut per vèncer. Les dones volem decidir-ho tot i ho volem fer ara. ◀

22-23

El govern turc pretén crear un nou ordre social a través de la política educativa i de la propaganda

24

Des de l'Estat espanyol, es dona suport als diversos grups d'extrema dreta enfrontats a Ucraïna

El laberint del cas Nisman

La misteriosa mort d'un fiscal argentí amaga una història d'interessos econòmics geoestratègics i polítics amb un atemptat al rerefons

Jordi Aranda
@jordiaranda
Barcelona

El 1994, una explosió a Buenos Aires va provocar la mort de 85 persones, després que el govern de Carlos Menem trenqués un acord per proveir l'Iran de reactors nuclear

Segons una comissió, la república islàmica va finançar l'atac com a represàlia. Al llarg de vint anys, el cas ha acabat en diversos atzucacs judicials i diplomàtics

El 18 de juliol de 1994, l'edifici de l'Asociación Mutual Israelita Argentina (AMIA), situat al número 653 del carrer Pasteur de Buenos Aires, va volar pels aires. L'explosió d'un cotxe bomba va causar la mort a 85 persones i ferides a unes altres 300. Va ser l'atac més greu comès contra la comunitat jueva d'ençà de la Segona Guerra Mundial, un atemptat contra la comunitat jueva més nombrosa de tota l'Amèrica Llatina i la cinquena del món.

Per què van dinamitar un edifici del col·lectiu jueu a Buenos Aires? Quina relació hi ha entre aquests fets i la mort del fiscal Alberto Nisman més de vint anys després? L'explicació té tints novel·lescòs, amb el final de la guerra freda i el nou ordre mundial com a rerefons, així com les misèries econòmiques de dos països separats per gairebé 14.000 quilòmetres.

Un acord trencat

L'any 1987, al final del mandat del president Raúl Alfonsín, la Comissió Nacional de l'Energia Atòmica argentina havia subscrit un tractat amb l'Organització de l'Energia Atòmica de la República Islàmica de l'Iran. L'acord suposava que l'Argentina entregués reactors nuclears per propiciar la posada en marxa de diverses plantes energètiques iranianes. Implicava, doncs, la represa del programa nuclear iranià, suspès arran de la guerra que aquell país mantenia amb l'Iraq i dels atacs aeris iraquians a les plantes energètiques iranianes.

El país dels aiatol·làs es comprometia a produir només urani lleugerament enriquit (el que pot tenir finalitats comercials, especialment energètiques) i no urani altament enriquit (el que s'usa per a la fabricació d'armes nuclears). L'acord responia a les necessitats conjunturals d'ambdós països. Per una banda, l'Iran necessitava posar fi a la crisi energètica, amb la corresponent afectació econòmica, que assolava el país després de vuit anys de guerra. Per l'altra, el govern d'Alfonsín havia de fer front a una situació hiperinflacionària alarmant i havia entrat en un període de moratòria per al pagament del deute extern i els seus interessos.

L'arribada de Carlos Menem a la presidència argentina va suposar un gir de 180 graus en la política econòmica del país. El

sotmetiment a l'anomenat consens de Washington i a les polítiques neoliberals va ser absolut. A la ràpida privatització de les empreses públiques, s'hi sumà una política exterior d'acostament als Estats Units i de represa de les relacions diplomàtiques amb la Gran Bretanya, interrompuda pel conflicte de les Illes Maldives. Aquest alineament es va produir al final de la guerra freda, durant els anys d'esplendor del neoliberalisme econòmic i en un context internacional en què els Estats Units buscaven sancionar l'Iran per la represa del programa nuclear. Seguint les tesis de la diplomàcia nord-americana, el govern Menem, de manera unilateral, va trencar el pacte signat sis anys abans.

Deu mesos més tard, Ibrahim Hussein Berro va estavellar la seva furgoneta contra l'edifici de la mutualitat jueva. Berro va morir en l'atac i va obrir una de les investigacions més llargues i compromeses de la història del país llatinoamericà. Per tal d'esclarir els fets, es va crear una comissió d'investigació que, juntament amb la col·laboració de l'FBI, el Mossad i els serveis secrets argentins (la SIDE), va concloure que l'atac havia estat perpetrat per les milícies de Hezbollah, finançades i ajudades pel govern de l'Iran, com a represàlia per la cancel·lació unilateral del contracte signat el 1987.

Atzucacs judicials i diplomàtics

L'any 2006, els fiscals argentins encarregats del cas, Alberto Nisman i Marcelo Martínez Burgos, van partir d'aquestes conclusions per demanar la inculpció del president de l'Iran en el moment dels atemptats, Ali Rafsanjani, del seu ministre d'informació i seguretat, Ali Fallahjani, i de cinc exfuncionaris iranianes. També s'apuntava contra Imad Mugniyah, de nacionalitat libanesa, cap d'intel·ligència de Hezbollah i presumpte autor intel·lectual de l'atac, mort el 2008 a Damasc en una presumpta operació de l'exèrcit israelià. El jutge instructor de la causa, Rodolfo Canicoba, va donar curs a les ordres de cerca i captura proposades pels fiscals, ordres que, un any més tard, van ser ratificades per la Interpol en el cas dels cinc antics funcionaris iranianes i de Mugniyah.

Al llarg dels divuit anys que va durar el procés, l'Iran sempre es va negar a entregar o deixar interrogar els sospitosos.

La presidenta argentina va anunciar la dissolució dels serveis secrets i va anunciar la creació d'una nova agència / PRESIDENCIA.GOV.AR

Una manifestació ciutadana posterior a la trobada del cadàver del magistrat / PREISER

Sembla que el cas es va desbloquejar el 2013, quan el govern de Cristina Fernández va signar un memoràndum d'entesa amb l'Iran amb l'objectiu de reprendre les relacions diplomàtiques. L'acord comprenia la formació d'una comissió de la veritat per esclarir les causes i els autors materials de l'atemptat i per possibilitar els interrogatoris dels funcionaris iranians sota una ordre de captura internacional. Els compromisos havien d'entrar en vigor tan bon punt el congrés argentí i l'assemblea consultiva islàmica aprovessin el memoràndum. El congrés argentí el va aprovar amb 131 vots a favor i 113 en contra. Tanmateix, Mahmud Ahmadinejad mai no va portar la votació a la cambra legislativa persa, fet que va provocar una nova paràlisi judicial i un nou refredament de les relacions diplomàtiques.

Malgrat el suport parlamentari a la signatura del memoràndum, el govern de Fernández també va patir fortes crítiques provinents dels col·lectius afectats per l'atemptat, de la Delegació d'Associacions Israelites Argentina (DAIA) i del grup comunicatiu Clarín, que manté un pols obert contra el kirchnerisme. Una de les crítiques principals era el buit interpretatiu i legal que es derivava del fet que els magistrats argentins haguessin de viatjar a l'Iran per dur a terme els interrogatoris, sense constituir un tribunal amb jurisdicció i autoritat per dictaminar una sentència. També es va assenyalar que crear una comissió de la veritat suposava tornar a la casella d'inici d'una investigació que havia ocupat la fiscalia argentina durant divuit anys.

La darrera crisi

Al cul de sac diplomàtic i judicial, s'hi va sumar una bomba política. El 13 de gener de 2015, el fiscal Nisman va presentar una denúncia contra Cristina Fernández, el ministre d'exteriors Héctor Timerman i dos col·laboradors que haurien actuat com a emissors del govern argentí en les negociacions del memoràndum. Nisman acusava aquestes persones d'encobrir l'atemptat, ja que considerava que la signatura del memoràndum d'entesa garantia la impunitat de l'Estat iranià i de les persones perseguïdes per la justícia argentina. Segons la versió del fiscal, el memoràndum ajudava a destruir les relacions diplomàtiques

i comercials d'ambdós països a canvi que la causa penal recaigués sobre caps de turc i no pas sobre els autors materials o intel·lectuals de l'atemptat.

La reacció del kirchnerisme a l'acusació judicial va ser furibunda i des de tots els fronts possibles. La mobilització de les bases kirchneristes al carrer va anar seguida de les rodes de premsa de Fernández i del seu cap de gabinet, Jorge Capitanich. Acusaven el fiscal "d'obeir interessos ocults" i el Grup Clarín d'estar darrere l'acusació a la presidenta per desestabilitzar el final del seu mandat i obrir encara més l'incert panorama electoral de les properes eleccions presidencials. El 19 de gener, hores abans de la seva compareixença a la Comissió de Legislació Penal del congrés per donar explicacions de la demanda d'imputació de la presidenta, Nisman va ser trobat mort al seu apartament.

La seva mort ha obert un gran interrogant en el si de la societat argentina. La hipòtesi inicial era que Nisman s'havia suïcidat, tal com queda reflectit a l'atestat policial basat en l'escena del crim. Tot i això, els forenses no van trobar restes de pólvora a les mans del fiscal, cosa que hauria d'haver succeït si s'hagués disparat ell mateix. En plena onada de protestes i de commoció, l'oposició al govern va assenyalar la SIDE com a autora de l'assassinat i va donar ales a la hipòtesi del crim d'Estat.

La reacció de Fernández a la crisi política i l'agitació social al carrer va ser taxativa. Va anunciar la dissolució de la SIDE, va encarregar un projecte de llei per a una nova agència d'intel·ligència i va acusar l'oposició política de "colpisme judicial". El punt final d'aquest sàinet es va produir el 13 de febrer passat, quan el fiscal Gerardo Pollicita va demanar reobrir la denúncia presentada per Nisman. La petició va ser desestimada pel jutge Daniel Rafecas el 26 de febrer. D'aquesta manera, es posava punt final a un sàinet polític que s'ha cobrat una vida i ha entelat el final de mandat de la presidenta sortint, a més d'obrir una nova ombra de dubte vers les institucions en un país tradicionalment caracteritzat per la corrupció, les capelletes de poder i l'opacitat pública. ◀

Nisman acusava el govern de Cristina Fernández de firmar un memoràndum d'entesa amb l'Iran per obstaculitzar la depuració de responsabilitats penals

Tant la denúncia del fiscal com la seva posterior mort han generat una gran agitació social en un país políticament polaritzat. Sectors opositors parlen de crim d'Estat

Reinventant les tradicions a Turquia

Les autoritats impulsen una sèrie de petits canvis ideològics i simbòlics destinats a crear un nou ordre social

Marc Saurina
@marc_saurina
Ankara (Turquia)

En l'àmbit polític, Recep Tayyip Erdogan està impulsant una deriva autoritària a Turquia. En paral·lel, tota una sèrie de petits canvis de caire ideològic i simbòlic deixen entreveure els intents d'establir les bases per a la creació d'un nou ordre social al país. Des de les esferes del poder, s'impulsa un nou nacionalisme inspirat en el passat otomà, que deixa enre les principals premisses del kemalisme ideològic tot reinventant les tradicions.

Al país, hi ha dos nacionalismes en fricció. Un d'ells està assentat en el poder i l'altre retrocedeix clarament. L'últim esdeveniment que ha fet palesa aquesta disputa va succeir la nit del 22 al 23 de febrer. Diversos tancs de l'exèrcit turc, defensats per avions de combat, van entrar a territori siríà per evacuar el comandament militar que protegia la tomba de Suleiman Shah, avi del fundador de l'imperi otomà, Osman I (1258-1326). L'enclavament era l'única possessió turca fora de les seves fronteres i, darrerament, el territori es trobava amenaçat per l'encreuament de foc entre les forces d'Estat Islàmic i les guerrilles de l'YPG kurd. Els 38 soldats que vetllaven la tomba van ser rescatats i l'exèrcit va fer explotar el recinte per impossibilitar-ne usos posteriors. Les restes van ser traslladades temporalment a Eşme, poble fronterer amb Síria, sota control kurd.

L'operació militar va ser qualificada de derrota per part de diferents membres de l'oposició, que es lamentaven que Turquia fes cessions en el conflicte siríà i perdés l'únic territori que li quedava fora de les seves fronteres. Les respostes dels membres del govern i del seu partit, l'AKP, van ser immediates i basades en arguments que es remunten al passat. Al Parlament, el diputat Ahmet Aydın va responsabilitzar l'oposició de la pèrdua de les ciutats de Mossul, Kirkuk i Sulaymaniya, avui dia pertanyents a l'Iraq. Es tractava de referències directes a Ismet İnönü, segon president de la República i representant turc al Tractat de Lausana de 1923, on la nova República de Turquia va obtenir el reconeixement internacional a canvi de cedir tots aquells territoris que no estaven poblats majoritàriament per població turca: l'Iraq, Síria, el Líban, Jordània i part de la Tràcia.

Revisionisme i propaganda

La idea que Turquia hi va sortir perdent, en el procés de nacionalització de la independència, coincideix amb el nou discurs del

govern, que des de la proclamació d'Erdogan com a president ha llançat un nou eslògan, *La nova Turquia*. Fa poc més d'un mes, la diputada de l'AKP Tülay Babuşcu va fer una piulada que es va acabar convertint en un dels comentaris que ha aixecat més polèmica al país recentment. Tot lloant la "gran intel·ligència" del president, Babuşcu va dir que els 600 anys que va durar l'imperi otomà seguien el seu curs després de 90 anys de publicitat, un parèntesi que coincideix amb els anys d'existència de la República de Turquia.

L'anterior eslògan de l'AKP, *Al servei de la nació*, havia estat clau en altres campanyes electorals. La nova marca escenifica un canvi en la política del govern, l'inici d'una nova etapa política i social: pretén simbolitzar una transformació completada malgrat les protestes dels darrers dos anys, les detencions de periodistes i les nombroses crítiques internacionals. El també *nou* president del país és l'ideòleg visible d'aquesta transformació, qui marca el pas i les pautes del procés.

Un dels canvis més visibles el trobem en la substitució gradual dels centres tradicionals de poder per altres de nous, fet que trenca els lligams amb el passat recent. El Palau Blanc (Ak Saray) és un complex residencial destinat, inicialment, a convertir-se en la residència del primer ministre. Va ser construït entre 2012 i 2014 en un dels pocs espais verds que queden a la capital de Turquia, Ankara. La seva edificació ja va ser molt criticada per la gran tala d'arbres que va implicar, pel seu elevat cost econòmic (gairebé 500 milions d'euros, segons va informar el ministre d'Hisenda, Mehmet Şimşek) i per l'ordre judicial d'aturar les obres, infructuosa, demandada pel Consell d'Estat de Turquia.

Aquesta edificació es va convertir, el novembre de 2014, en la nova residència d'Erdogan i va ser rebatejada com a palau presidencial. El palau de Çankaya, fet construir per Atatürk i residència de tots els presidents des dels anys 30, va perdre importància i va esdevenir la nova residència del primer ministre Davutoğlu. El nou palau d'Erdogan destaca per la sumptuositat i per les seves més de mil habitacions. Les primeres visites oficials, de Mahmut Abbas i Vladimir Putin, han estat marcades per actes magnífics que recor-

El govern aprofita els actes oficials per mostrar-se com l'hereu del passat imperial otomà menystenint la història de la república laica

El president del país ha iniciat un procés de revisionisme i propaganda

Assessorament
tècnic i
solucions

arç
COOPERATIVA

www.arccoop.coop

COOPERATIVA AUTOGESTIONÀRIA
www.lacitutatinvisible.coop
ATREVEIX-TE A IMAGINAR-LA

terra d'escudella
www.tdk.cat

menú al migdia
carta de nit
taules d'embotits
amanides
patates braves
cerveses artesanes
cultura popular
exposicions

C/ Premià, 20 baixos, Santís (Bcn)
tel. 93 422 16 13

DIVA HOGAR

REPARACIONS 24H
REFORMES

SARCELONA
93.346.86.01
SANT FELIU DE LLOBREGAT
93.105.77.83

www.clubdivahogar.com

tinta sonora
www.tintasonora.com

Un taller a una
altra manera de
fer les coses

El nacionalisme de l'administració Erdogan s'alimenta d'antics exèrcits i velles batalles / EVRIM AYDIN

L'ofensiva també té lloc a les escoles: l'otomà, que mai no ha estat un idioma de parla habitual, es converteix en una assignatura obligatòria i es dupliquen les hores de religió

gua tècnica. L'educació religiosa s'impartia bàsicament en àrab, mentre gran part de la població continuava sent analfabeta i desconeixia l'otomà.

Davant les crítiques de l'oposició per la nova mesura, Erdogan va respondre taxativament: "Vulgueu o no vulgueu, l'otomà s'ensenyarà". De moment, la decisió del consell no ha estat ratificada i s'ha proposat que només sigui obligatori als instituts d'imams. Avui dia, l'otomà només el saben historiadors i religiosos. En aquesta línia, el govern ha signat acords amb diferents fundacions religioses per oferir cursos gratuïts d'otomà a tota la població, segons ha informat el diari *Haberturk*.

El Consell d'Educació Nacional va prendre altres decisions igual de polemiques o més. L'assignatura de religió duplicarà la seva càrrega horària als instituts i serà incorporada per primera vegada a tots els cursos de primària. La nova assignatura sobre igualtat de gènere proposada pel sindicat de professorat no ha estat aprovada. Tampoc s'han acceptat les demandes que han fet els col·lectius alevins perquè es parli de les seves creences a l'assignatura de religió.

Erdogan és conscient de la importància de l'educació obligatòria com a eina per formar les noves generacions. El 25 de febrer passat, durant la inauguració d'una residència d'estudiants, Erdogan va assegurar que, tot i els que defensen les minifaldilles i els escots, "ells continuaran formant joves responsables amb la seva cultura i les seves creences".

El nou palau presidencial, les recepcions de líders internacionals televisades i escenificades, simbolitzen una nova tradició inspirada en la història: l'Estat és l'hereu de tots els imperis turcs i té un nou cabdill. En el terreny polític, queda un pas per fer després de les eleccions generals, que se celebraran el juny d'enguany. El president vol reformar el sistema polític per eliminar la figura del primer ministre. Per aconseguir-ho, necessitarà que l'AKP -el partit que va liderar fins que va haver de deixar-lo per jurar la presidència- assoleixi una majoria parlamentària.

Violant el paper imparcial que hauria de tenir el president de la República, Erdogan ja ha demanat públicament el vot per la seva antiga formació. Tanmateix, la victòria no està assegurada. La incertesa no prové dels principals opositors actuals, els hereus del kemalisme, sinó de les opcions del nou partit kurd: l'HDP de Selahattin Demirtaş podria superar el mínim del 10% de vots que s'exigeix per entrar al Parlament, fet que trencaria l'hegemonia de l'AKP. ◀

den els d'alguns règims totalitaris del segle xx. La fotografia oficial de la trobada entre els mandataris turc i palestí tenia setze soldats com a rerefons, imatge que representa els setze grans imperis turcs, començant pels huns i acabant pels otomans. Més enllà de la reacció davant aquesta fotografia i les paròdies sorgides a les xarxes socials, es torna a projectar un ideari: la *nova Turquia* no és una continuació de la república laica d'Atatürk, sinó de l'imperi otomà; el president és l'hereu de totes les tribus d'origen turc... encara que aquest sentiment de germanor entre elles no hagués existit mai.

Repercussions en l'educació

En el seu estudi dels nacionalismes moderns de finals del segle xx, l'historiador Eric Hobsbawm va definir el concepte de tradició inventada, una tradició de nova creació malgrat els seus pretesos vincles amb el passat. Turquia està experimentant un fenomen similar perquè el canvi ideològic ve acompanyat de noves tradicions i cerimònies que es presenten com una continuació del passat otomà.

Part d'aquests nous canvis impacten en l'àmbit formatiu. El Consell d'Educació Nacional, celebrat a la ciutat d'Antalya el desembre passat, va acordar una sèrie de decisions que modificaran progressivament l'ensenyament turc. Per una banda, es va determinar incloure l'assignatura obligatòria d'otomà -fins ara optativa- a tots els instituts. L'otomà, defensat pel govern com la llengua del passat, mai va ser una llengua parlada: era una *koiné*, o llengua estàndard, que combinava termes àrabs, perses i turcs per edificar una llengua d'Estat. Malgrat la versió defensada pel govern, la població mai va arribar a ser educada en aquest idioma, a excepció de militars com Atatürk, que eren formats a escoles tècniques i laiques on el francès era la llen-

QUESONI

Sonorització
Il·luminació
Audiovisuals

quesoni.cat
info@quesoni.cat
tel. 931 88 55 25

2n Premi a l'Opinió Escrita

Premi a un article d'opinió relacionat amb el tema de l'Agenda Llatinoamericana Mundial 2016:

Propietat i desigualtat

Termini de presentació: 31 de març de 2015
S'hi pot presentar qualsevol persona major de 16 anys

Consulteu les BASES a: www.llatinoamericana.org

bodega

La Risa

OBRIU CADA DIA

AV. VALLCARCA 81

FENT TAVERNA

Tavernes Populars i Combatives

La Tavernaire

RUSSAFA · VALÈNCIA

Carrer Dénia, 18 | 605 838 299

Les connexions espanyoles de la ultradreta ucraïnesa

Tant grupuscles locals com membres de la diàspora ucraïnesa donen suport, des de l'Estat espanyol, a algun dels grups d'extrema dreta enfrontats en el conflicte armat

Àngel Ferrero
@angelferrero
Moscou

El 27 de febrer d'enguany, en el marc de l'operació Danko que es va dur a terme a Catalunya, Madrid, Astúries, Múrcia, Navarra i Extremadura, la Policia Nacional espanyola va detenir vuit voluntaris espanyols que havien participat en el conflicte ucraïnès donant suport a les milícies de les autoproclamades repúbliques de Donetsk i Lugansk. Segons els mitjans de comunicació, aquests joves es defineixen com a antifeixistes i haurien donat suport a la Brigada Prizrak (fantasma, en rus) de les milícies de la República Popular de Lugansk (RPL). Després de la seva detenció, diverses coordinadores de suport a la Ucraïna antifeixista van organitzar actes de protesta a diferents municipis de l'Estat espanyol.

Els vincles entre la ultradreta espanyola i la ucraïnesa, revelats, en part, per l'agència de notícies russa Sputnik Nóvosti la setmana passada, són menys coneguts. Segons va informar aquest mitjà, la neofeixista Llar Social Ramiro Ledesma de Madrid va organitzar un debat sobre el conflicte a Ucraïna el 7 de febrer. Hi va intervenir gent partidària de tots dos bàndols: tant persones ultradretanes que donen suport als batallons de voluntaris que combaten amb l'exèrcit ucraïnès com persones alineades amb els grups separatistes, l'eurasianisme dels quals s'inspira en les teories d'Aleksandr Dugin, un dels ideòlegs ultradretans de referència per als representants de l'anomenada Tercera Posició. Durant l'acte, es van penjar banderes del Batalló Azov -composat per voluntaris neonazis ucraïnesos i internacionals- i de Sector Dret -un partit que es proclama hereu de l'Exèrcit Insurgent Ucraïnès (UPA) de Stepàn Bandera, col·laborador dels nazis.

També es va fer una videoconferència amb un comandant de les forces especials d'Azov, al Donbass, i de dos representants de Sector Dret, a Kíev. Una de les fotografies publicades a la pàgina de Facebook de la racista Llar Social mostra una guardiola per recaptar donatius per a la Unió Ucraïnesa de Voluntaris (DUK). Sota aquest nom, s'amaga una de les unitats paramilitars de Sector Dret que combat a l'est d'Ucraïna en l'anomenada operació antiterrorista posada en marxa pel govern de Kíev. En actes anteriors, el local racista de Madrid havia comptat amb la participació d'Ivan Vovk, el líder del partit ultradretà Svoboda -fins al 1994, Partit Nacionalsocialista d'Ucraïna- a l'Estat espanyol. L'any passat, Vovk va participar en una recaptació de fons per al seu partit a la madrilenya plaça

Adalt, un cotxe comprat per servir en tasques de reconeixement. Abaix, un debat a la Llar Social Ramiro Ledesma

A Madrid o Màlaga, s'organitzen xerrades i recollides de fons que difonen i financen unitats militars i partits neonazis. Alguns prenen partits per la unificació amb Rússia; altres s'alineen amb el separatisme

fies de dos membres d'aquest partit amb el vehicle empunyant pistoles -una d'elles amb silenciador-, així com un certificat d'agraïment de l'organització per l'ajuda enviada. Segons informa aquesta mateixa pàgina web, Sector Dret va obtenir 102 vots a Màlaga a les últimes eleccions; Svoboda en va rebre 92. En comparació, el Bloc Poroixenko de l'actual president ucraïnès, Petró Poroixenko, va recollir-ne 129. A les manifestacions de suport a l'Euromaidan celebrades a la plaça Marina de Màlaga i la plaça Catalunya de Barcelona, a banda de banderes ucraïneses, també es va veure la bicolor negra i vermella de Sector Dret.

Tot i els vincles entre la ultradreta espanyola i la ucraïnesa i la innegable presència ultra entre la comunitat ucraïnesa a Màlaga -i, probablement, també a altres ciutats de l'Estat espanyol, com deixen entreveure les dues banderes de Sector Dret de la plaça Catalunya-, les autoritats espanyoles van informar a Sputnik Nóvosti que, oficialment, no tenien cap investigació en marxa i que només n'informarien en cas que es produïssin detencions, com en el cas dels vuit espanyols arrestats. Aquests van denunciar al mitjà rus la presència d'espanyols als batallons Azov, Aïdar i Donbàs, tots ells integrats per voluntaris ucraïnesos i internacionals d'extrema dreta.

Tanmateix, altres formacions de la ultradreta espanyola s'inclinen obertament pel suport a les autoproclamades repúbliques de Donetsk i Lugansk. A diferència de les formacions que donen suport als batallons que combaten juntament amb les tropes de l'exèrcit ucraïnès, el seu suport no s'ha materialitzat -pel que ha pogut saber la DIRECTA- en la recaptació de diners i material. ◀

Colón i també va encapçalar el grup de militants de Svoboda que va interrompre una xerrada sobre el conflicte ucraïnès que es feia a la Universitat Complutense el 8 d'octubre passat.

Però aquest no és l'únic vincle entre les ultradretes dels dos països. El 18 de febrer, a través d'una de les seves pàgines web, Sector Dret informava que, a Màlaga, es recollien donatius per a l'adquisició de "munició, aliments i medicines" i oferia un telèfon de contacte i el nom del coordinador en aquesta ciutat: Roman Sidlinski. La diàspora ucraïnesa a Màlaga ha obert un compte a les xarxes socials russòfones, anomenat Euromaidan Màlaga, des d'on s'informa, entre altres qüestions, que els donatius recaptats han servit perquè l'organització compri un automòbil destinat a tasques de reconeixement. A la pàgina, es publiquen les fotogra-

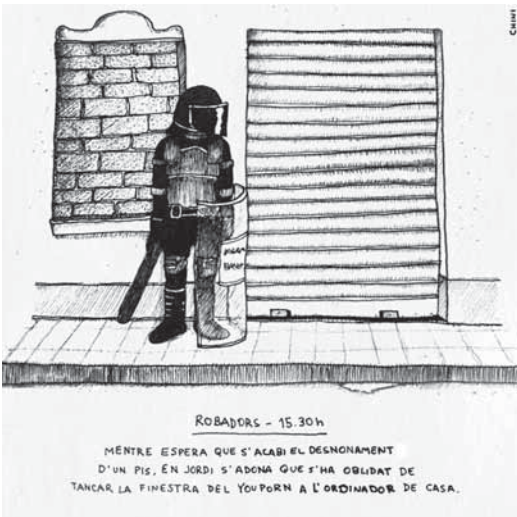
ecofestes
Solucions ecològiques per a les teves festes !!

93.837.15.48
www.ecofestes.cat

PAU ANGLADA

28-29

El 'thriller' polític 'Z' serveix per recordar els orígens d'alguns dels problemes que afecten Grècia

30

L'autoedició de 'fanzines' resulta més atractiva en un context en què l'edició professional s'ha precaritzat

Les dives del blues i del jazz contra el món

Les biblioteques de Barcelona s'han posat d'acord per parlar del rol de les dones dins el món de la música a través d'un cicle de conferències. La primera es va centrar en les estrelles femenines 'underground' de la música negra de principis del segle XX, la versió llibertina del 'gospel'

Ella Fitzgerald / WILLIAM P. GOTTLIEB

Júlia Bacardit
@JuliaBacardit

Vocalistes com Billie Holiday o Lena Horne es van enfrontar amb el racisme a través de cançons com "Strange fruit" i també amb les seves decisions professionals

Holiday desconeixia la tècnica de l'scat', la improvisació jazzística vocal per excel·lència. Però tenia el do de convertir una cançó pop en emoció pura

La història de les vocalistes de blues i jazz és, també, una història contra el racisme. Van ser dones amants de la llibertat i portaveus contra la segregació i l'exclusió social que patien. La majoria de vocalistes eren afro-americanes -Bessie Smith, Billie Holiday, Ella Fitzgerald, Lena Horne- que cantaven per i contra els seus opressors i vivien al marge -i, sovint, al límit- de les normes. També trobem l'excepció de les blanques Peggy Lee i Anita O'Day. Aquesta última va fer cas omís de la discriminació racial i es va passar la vida cantant amb una orquestra íntegrament negra, davant la qual el públic WASP recelava, entre el rebuig i les ganes de swing.

Durant els anys vint, Katharine Hepburn i Marlene Dietrich es vesteixen i fan papers d'home; joves anònimes es retraten assegudes sobre motocicletes amb pantalons i un cigarret als llavis. A la publicitat i el cinema, s'anuncia l'emancipació de les dones amb timidesa, es comença a pensar que no són tan fràgils com semblava. En l'àmbit de la vida quotidiana, es donen a conèixer les primeres periodistes i militars. Emergeix el trio Andrew Sisters, format per tres germanes blanques provinents de Minnesota que van començar a fer furor l'any 1925. Al contrari del que havia intentat el trompetista King Oliver, que s'esforçava a tocar una nota de mil maneres per aconseguir el timbre de la veu humana, les Andrew Sisters cantaven imitant el metall en diferents tons: tromba, trompeta, trombó. S'anticipen al rock'n'roll, ballen sincronitzades i vestides de soldadetes per animar les tropes

aliades durant la Segona Guerra Mundial. El públic -de diferents edats i condicions- les adora, fins que un dia se separen perquè el marit d'una de les germanes la incita a fer camí en solitari. L'intent fracassa i, amb el temps, fan les paus, es tornen a ajuntar i recobren l'èxit. Però la germana gran mor i la petita i la mitjana deixen de veure's per sempre, últim vestigi de l'harmonia familiar.

Bessie i Billie, pàries i estrelles

Bessie Smith (1894-1937) residia en un vagó de tren que va comprar per ella i la seva companyia. Va ser una nòmada de l'autopista 71 que va de Nova Orleans a Chicago, la mateixa on un altre cantant maleït, Robert Johnson, va vendre la seva ànima al diable. Als EUA dels anys vint, tots els malalts del blues recorren aquesta mateixa carretera a la recerca de l'electricitat i la fama. Bessie Smith, que, com la grandiosa Big Mama Thornton, va aprendre més música a les tavernes que a les esglésies, no va ser l'excepció. La conferenciant Teresa Torres assegura que, a banda de fer-se rica amb facilitat, Bessie Smith va contraure tants matrimonis com malalties, sempre abocats al fracàs i la desesperació. Va morir a la carretera sense pena ni glòria -se li havien acabat els diners- i la seva tomba va ser anònima fins que, anys més tard, dues dones van decidir associar-se per plantar-hi una làpida. Aquestes dues dones eren Juanita Green i Janis Joplin, que havia versionat el "Saint Louis Blues" de Smith. La carrera de Joplin també es va estroncar poc després de

Billie Holiday / WILLIAM P. GOTTLIEB

Bessie Smith / ARXIU

Altres xerrades:

- **Les heroïnes més subversives de l'òpera.** Dijous 12 de març, 19h, Biblioteca Horta Can Mariner
- **Pussy Riot: com començar una revolució.** Dilluns 16 de març, 19h, Biblioteca Sagrada Família - Josep M. Ainaud de Lasarte
- **Les dones a la història de la música clàssica.** Dimarts 17 de març, 19h, Biblioteca Vallcarca i els Penitents - M. Antonietta Cot
- **Dones i rock: com fer-se un lloc en un món d'homes.** Dilluns 23 de març, 19h, Biblioteca Ignasi Iglésias - Can Fabra
- **Les heterodoxes i singulars del rock trenquen límits.** Dimarts 24 de març, 19h, Biblioteca Vila de Gràcia
- **Trencant l'escena: les dones al punk.** Divendres 27 de març, 19h, Biblioteca Vapor Vell

fer els honors funeraris a la seva mestressa, quan tenia vint-i-set anys.

Després ve la història de Billie Holiday (1915), descendent del flirteig adolescent entre un irlandès i una esclava negra. La seva veu era poc potent i no anava més enllà d'una octava i mitja. A més, Billie desconeixia la tècnica de l'*scat*, la improvisació jazzística vocal per excel·lència. Però tenia el do de convertir una cançó pop en emoció pura. I si fem un repàs a la seva biografia, no ens estranya: desatosa i patint abusos dels seus tutors, va ser reclosa en un orfenat als deu anys, d'on s'escapà per anar a Nova York. Allà, es va dedicar a netejar locals fins que s'adonà que la prostitució donava més diners que l'escombra. A partir d'un cert moment, va fer el salt al micròfon i el caçatalents John Hammond la va descobrir. Va compartir escenari amb Bessie Smith, Bennie Goodman i Louis Armstrong.

Poc més tard, Holiday va tocar amb Lester Jaus pel públic blanc. Ja al cim de la seva carrera, va cantar "Strange Fruit", *single* protesta escrit per Abel Meeropol que denuncia els linxaments racistes perpetrats als estats del sud. Els seus afalagadors blancs se sentien incòmodes i la lletra resultava impopular, però ella mai no va deixar de cantar-la, perquè fer-ho separava "la gent decent dels cretins". Fumadora d'herba des dels dotze anys, bevedora com totes, quan va arribar a la mitjana edat va provar l'heroïna i va passar per la presó de dones. Va cantar fins al final, orgullosa dels seus orígens, farta de marits mafiosos i gens avergonyida d'haver exercit

l'ofici més vell del món. La seva veu ressona, encara avui, als nostres altaveus.

Notes contra el racisme

Altres dives també es van posicionar contra el racisme. La icona de la lluita per la igualtat racial als micròfons és Lena Horne (1917-2010), crescuda a Brooklyn, descendent de mare índia i pare africà. Durant la seva infantesa, era massa clara pel seu veïnat negre; de jove, era massa fosca per la societat blanca. Cansada que no la deixessin entrar com a públic als locals on actuava, va anar a parar al local mixt de blancs i negres Cotton Club, que també va ser la casa de Holiday i Duke Ellington. La cançó "Stormy Weather" -avui convertida en estàndard- la va fer famosa i, quan la Metro Golden Mayer va picar a la seva porta amb una proposta suculent, ella la va rebutjar perquè aquests estudis no feien contractes a la gent negra. També la van voler captar, com a les Andrew Sisters, perquè animés les tropes. Però Horne es va assabentar que l'exèrcit americà no oferia el mateix menjar als soldats negres que als blancs i es va negar a cantar.

A la petita Anita O'Day, els metges li van esquinçar la campaneta -l'úvula que tenim a la part mitjana del vel del paladar- per error. L'operació quirúrgica per treure-li les amígdales es va complicar i va perdre tots dos òrgans. Arran d'aquesta pèrdua, les seves notes eren curtes i desproveïdes de *vibrato*, però res no va impedir que aquesta filla d'un alcohòlic empedreït i d'una devota religiosa arribés, rabent, als escenaris. O'Day era la blanca que cantava amb la gent negra, especialment amb

Roy Elridge, un trompetista que la va acompanyar durant molts anys malgrat les amenaces. La vocalista sense campaneta preferia la sobrietat dels vestits jaqueta a l'exuberància dels vestits de nit, volia increpar el públic que es fixava més en la indumentària de les cantants que en les seves habilitats musicals.

*Hip*pie avançada al seu temps, O'Day és de les poques blanques que podia competir en qualitat i estil amb les vocalistes negres. El seu lema era que el mínim que podia fer una noia era divertir-se i, quan no estava amb intel·lectuals, es reunia amb bandits i criminals. Va provar tota mena de drogues i va flirtejar amb l'heroïna, però mai no va perdre l'elegància i va aconseguir recuperar-se. En un moment de la seva vida, va anar a parar a la presó: quan en va sortir, va assegurar que l'experiència havia estat interessant perquè "li havia permès conèixer altres punts de vista" sobre el significat de la vida. Amb l'arribada dels seixanta, Anita O'Day va gaudir de l'auge *hippie* que havia anticipat.

La conferència continua i Teresa Torres parla d'Ella Fitzgerald, que es va presentar a un concurs de ball, però, un cop damunt l'escenari, va optar per cantar i va sortir guanyadora. També ens explica històries de l'americana d'origen suec Peggy Lee, la vocalista de la cançó "Fever" que va enamorar el rei del swing Benny Goodman. A la xerrada, es projecta un vídeo on surten tots dos i en Goodman no s'ho acaba de creure, se la mira com encantat. S'acaba la sessió i marxem satisfets i satisfetes, amb tonades de jazz ressonant als timpans. No us perdeu la resta de xerrades, segur que alguna cau prop del vostre barri. ◀

Desmuntant la guerra bruta en imatges

Futur referent del 'thriller' polític, el cineasta Konstantinos Gavras va tractar dels antecedents del cop d'estat grec de 1967 quan aquest s'acabava de produir. El film resultant, 'Z', serveix per recordar els orígens polítics d'alguns dels problemes que afecten el país hel·lè

Xavier Diez
@herodot10

La pel·lícula retrata com diversos gendarmes dirigeixen a distància grups de provocadors i de paramilitars ultradretans

Explica la instrucció duta a terme per un jove fiscal, immune a tot el conjunt de pressions i temptacions desplegadas per l'aparell de l'Estat

L'any 1969, el cineasta Costa-Gavras rodà un *thriller* polític en què indagava sobre els antecedents polítics de l'anomenada dictadura dels coronels. Provocativament, als crèdits inicials del film, anunciava que tota coincidència amb la realitat era deliberada. El guió, escrit a quatre mans entre el mateix director i l'escriptor francès d'origen espanyol Jorge Semprún, reconstruïa l'assassinat polític que acabaria propiciant el cop d'estat militar a Grècia, amb conseqüències polítiques visibles encara avui. El nom del diputat fictici Z, interpretat per Yves Montand, donava títol a la pel·lícula. I no és casual, ja que es feia referència a una lletra de l'alfabet grec que sona com el mot *viviu*, en al·lusió a la idea que la resistència és viva. L'absurd de la dictadura va fer que, entre altres centenars de coses, s'intentés perseguir aquesta grafia tan subversiva.

A vegades, el cinema esdevé una arma de combat polític de primer ordre. Sobretot, m'agrada destacar la seva capacitat de fer comprendre fenòmens històrics complexos de manera didàctica, fusionant art i relat històric. Costa-Gavras ha estat un mestre indiscutible en la confecció de films amb clara voluntat de denúncia. *Estado de sitio* (1973) va tractar de l'actuació de la CIA en el cop d'estat a l'Uruguai; *Missing* (1981), de la intervenció nord-americana a Nicaragua; *La caja de música* (1989), de la protecció dispensada als criminals nazis; *Amen* (2001), de la connivència del Vaticà amb l'holocaust.

Relat urgent d'un cop d'estat

Z es basa en una novel·la de Vassilis Vassilikos per narrar els fets que envolten l'assassinat polític d'un diputat i opositor grec, Grigoris Lambrakis, el 1963. Molt especialment, es fixa en la instrucció judicial del cas a càrrec del fiscal Christhos Sartzetakis. El magnicidi, orquestrat per bona part de l'aparell de l'Estat, tenia lloc en un context de guerra freda. El país acabava de sortir d'una guerra civil (1946-1949) en què els sectors reaccionaris s'havien imposat mitjançant la violència i on la dissidència era objecte de tortures, assassinats, exilis i bandejaments cívics. El

cop d'estat militar responia a la voluntat de neutralitzar la progressiva democratització de la societat grega.

El mateix Konstantinos Gavras, nom real del cineasta, és un exemple de l'efecte que va tenir la repressió sobre les vides de molta gent. Era fill de comunistes i, com la immensa majoria de les perdedores de la guerra civil, va ser discriminat per les institucions gregues (no s'explica que el fet de pertànyer a una família d'esquerres esdevenia un factor excloent a l'hora de formar part de la funció pública). Amb el seu trasllat a París, va començar una interessant carrera cinematogràfica, que es va desenvolupar tant a França com als Estats Units.

Z, la seva tercera pel·lícula, assolí un gran èxit de la crítica i el públic, dos Oscar i diversos premis al festival de Cannes. Es va rodar a Algèria en un dels moments més durs de la sagnant dictadura grega. I, tanmateix, narra amb gran exactitud diversos fets que, quatre dècades i mitja més tard, ens permeten entendre bona part del rerefons dels problemes que arrossega el país hel·lè a l'actualitat. En un primer moment, el film mostra descarnadament un aparell militar i policial que, d'acord amb les consignes polítiques dels sectors reaccionaris, planifica accions de guerra bruta en plena democràcia. Mentre s'espera l'arribada d'una figura destacada de l'oposició democràtica a una ciutat sense nom (que en realitat és Salònica), les forces armades s'inhibeixen davant les amenaces de mort que recauen sobre Lambrakis, metge, antic atleta, diputat del parlament i activista polític d'esquerres. No solament això: diversos membres de la gendarmeria dirigeixen a distància grups de provocadors i paramilitars ultradretans d'una organització, Combatents Reialistes de l'Ordre Cristià, que es pot considerar com a precedent de l'actual Alba Daurada. A la sortida de la conferència, Lambrakis és assassinat d'un cop de porra entre la passivitat i la connivència de la policia.

Desenredant una trama real

La pel·lícula barreja diferents plànols de temps a través d'un

A dalt, Kostantinos Gavras, director de la pel·lícula; a baix, un fragment de 'Z'

muntatge que va ser premiat per l'acadèmia de Hollywood. Explica la instrucció duta a terme per un jove fiscal, immune a tot el conjunt de pressions i temptacions desplegades per l'aparell de l'Estat. En unes escenes memorables, el Ministeri de l'Interior, el conjunt de les forces policials, intenten fer maniobres polítiques per tirar terra damunt l'afer. El magistrat, en canvi, es pren seriosament la instrucció i acaba desentrellant el barroer complot orquestrat contra unes esquerres que semblen capaces d'arrabassar el poder als grups dominants.

Tanmateix, bona part de l'interès de la pel·lícula consisteix a establir un minuciós retaule sobre les pràctiques corruptes de la Grècia contemporània. Els sicaris ultradretans només són pobres diables a qui el caciquisme social aboca a participar en accions de guerra bruta externalitzada, a autoinculpar-se o a fabricar mentides per confondre la justícia i l'opinió pública. Les maniobres dels superiors jeràrquics de Sartzetakis són un indicatiu de la ficció de la separació de poders. Les desigualtats extremes representen un niu de corrupció, no únicament en la maquinària institucional, sinó també en la vida quotidiana, fins al punt de generar un cercle viciós del qual sembla impossible sortir.

A la pel·lícula, també es constata com el poder real profund conspira i du a terme accions de guerra subterrània per atacar una esquerra que posa en perill l'entramat d'interessos polítics i econòmics de les elits. Les víctimes són, principalment, dissidents de la cleptocràcia local. L'assassinat de Lambrakis sembla, en certa mesura, la primera versió de l'assassinat de l'adolescent anarquista Alexandros Grigoropoulos, mort el 2008, o de les moltes altres accions recents dutes a terme per la policia o pels paramilitars d'Alba Daurada.

Condemnes i rehabilitacions

Encara que estigui perpetrant un espòiler, el cas és que el fiscal Sartzetakis acaba desentrellant el complot policial. La victòria sembla, doncs, del costat de la justícia i l'estat de dret. El procés, de fet, és a punt de donar la victòria electoral a les esquerres. Tanmateix, la imminència del canvi de règim precipita el cop d'estat de l'abril de 1967, la imposició de la dictadura i una sagnant deriva repressiva presidida pel cunyat de l'antic rei Joan-Carles, Constantí de Grècia. La pel·lícula fa un salt endavant per explicar, durant els crèdits finals, les vicissituds ulteriors dels personatges de la història. Els responsables del crim són exonerats i condecorats. Alguns dels col·laboradors del diputat apareixen assassinats o són deportats. El periodista, peça clau de la investigació, serà empresonat. El fiscal Sartzetakis serà destituït, torturat i empresonat. I la Z serà prohibida, juntament amb centenars d'actes innocuus, la música dels Beatles, l'homosexualitat, l'estudi de la sociologia o dur els cabells llargs.

La pel·lícula acaba aquí, amb música de Teodorakis. Però, de fet, la història continua. Sartzetakis va ser rehabilitat -ja en democràcia- i, entre 1985 i 1990, durant l'època de govern del PASOK, va ser nomenat president de la República. La victòria de Syriza, en certa manera, no deixa de representar una mena de victòria pòstuma de Lambrakis. Després de tornar a veure la pel·lícula, lleigeixo que Costa-Gavras sona com a possible president de la República de Grècia. Justícia poètica? ◀

Jann-Marc Rouillan

De memoria (III)

La breve etapa de los GARI: Toulouse 1974

Una història de lluita armada contra el franquisme

ISBN 978-84-92559-60-2 | 290 pàgs | 22 €

editorial
virus

www.viruseditorial.net # www.viruslibreria.net

Utopies i paranys de l'autoedició

Arribar al públic lector sense intermediaris resulta cada cop més atractiu. En un escenari de precarietat absoluta del sector cultural, aquest sistema de publicació resulta una alternativa real

Roser Garci

Hi ha més raons per autoeditar que intermediaris en la cadena de l'indústria cultural, i ja és dir. da cop més, veiem que els *fanzines* s'apropien de gèneres i espais de difusió on abans tenien el pas vedat. Aquest tipus de publicació feta a mà, de tirada curta i totalment lliure de censures atreu aquella gent que té quelcom a dir, tant de dins com de fora de l'àmbit editorial. I és que, si cou, és que pica: el descens general fa aflorar respostes amb aquesta mecànica; a més precarietat, més reaccions trobem en l'àmbit cultural. Fins i tot sectors aparentment desvinculats dels moviments socials o reivindicatius se senten atrets, ja sigui per gust o per necessitat, per aquest format de lliure pensament.

Aquesta realitat utòpica pot semblar romàntica, però no vol dir que s'hagi professionalitzat i aquí roman el parany: darrere d'aquestes publicacions, trobem moltes professionals que lluiten per fer-se visibles en l'odissea que suposa publicar. Són persones que sobreviuen amb feines per les quals estan sobrequalificades, treballen com a soldats rasos durant el dia i, a la nit, s'aboquen a l'autoedició per recordar qui són. La llibertat creativa queda relegada a les hores d'oci i suposa un gest d'orgull més que una resposta pràctica a la gran crisi del sector cultural.

Si bé sempre hi ha hagut una escena *fanzinera* subterrània, sembla ser que cada vegada troba més espais on moure's a la superfície. La llibreria Fat Bottom, ubicada a Barcelona, és un dels espais remarcables en la difusió d'aquest material. Allà, hi trobem un ventall molt ampli de temàtiques, des d'allò més reivindicatiu fins a propostes més artístiques, i ens podem traslladar fins a llocs i temps tan llunyans com la Califòrnia *underground* dels 70 o el Bilbao *punk* dels 80.

També són moltes les trobades que s'organitzen al voltant del material autoeditat. Del calendari de fires i punts de trobada, destaquen la barcelonina Gutter Fest (<http://gutterfest.tumblr.com/>), el Tenderete valencià (<http://tenderetefestival.tumblr.com/>) o l'Autoedita o Muere, celebrat recentment (<http://autoeditaomuere.tumblr.com/>) i que ja gaudeix d'una edició a Madrid i una altra a la Ciutat Comtal.

De la fotocopiadora a les places

Autoedita o Muere no és un esdeveniment sinó una filosofia. "El fil conductor de les nostres accions", remarquen els seus impulsors, "és crear un punt de trobada on la gent se senti part del col·lectiu i participi sense cap tipus de filtre". "Autoedita

El 'fanzine' està guanyant espais completament propis en forma de trobades i fires / ROSER GARCI

o Muere és fer les coses per tu mateix i moure-les tu mateix, no dependre d'una tercera persona", expliquen. Xerrant-hi, de seguida percebem un descontent pels beneficis que s'enduen els intermediaris dins el sector editorial i creatiu. La seva activitat, en part, és una resposta directa a aquesta situació.

Sense moure'ns de la ciutat, a la plaça de la Revolució de 1868, hi trobem Distri La Polilla, un quiosc alliberat, un nou punt de difusió i distribució de literatura crítica amb el *fanzine* com a format predilecte. Com afirmaven l'octubre passat a la DIRECTA: "El quiosc ens permet autogestionar-nos en un espai no institucionalitzat, un espai obert en una plaça; i, a més, aprofitem un espai que fa temps que està en desús". Segons ells, han convertit "un quiosc on es distribuïa la premsa oficial i corporativa en un espai alliberat on poder distribuir *fanzines* i altres materials".

"La fotografia pot anar lligada a l'autoedició fàcilment. I més encara en el meu cas, amb la fotografia analògica. És una bona sortida per culminar o complementar el teu treball", afirma Palma Llopis, directora d'art d'una agència de publici-

tat i autora de *fanzines* on la fotografia analògica esdevé l'eix transversal del discurs.

"Autoedito per poder tirar endavant el meu treball, moure'l i professionalitzar-lo", comenta Guillermo Carandini, dibuixant de còmics i autoeditor que fa deu anys que transita pel món del *fanzine*. Guillermo ha estat col·laborador en publicacions com *Cretino* o *Gruñiverso* i explica que, gràcies a Internet i les xarxes socials, s'han creat més llocs de reunió, punts de trobada entre gent de diferents estils o inquietuds que abans no acostumaven a convergir. ◀

Autoedita o muere

RESSENYES

Maduixes que halen comunitat

Oriol Fuster Cabrera

@oriolfc

L'uomo sulla luna és un documental que aproxima usances i costums d'un poble de muntanya sard a través del dia a dia -mercat, plaça, llar, cementiri- de les persones més velles del lloc. El film està molt ben travat i inclou una escena destacable. Per un moment, una de les ancianes protagonistes deixa el punt de creu per mostrar les armes de la casa al públic: una navalla de pam i mig de llarg i una pistola. Explica que, "pel bé dels teus", de vegades, cal fotre trets o esbudellar algú.

Protegir la família, el clan, la penya. Estat primer, per sang o per afinitat: principi de la mediterraneïtat. I base, també, de la segona novel·la de David Gálvez, nascut a Vilanova i andorrà d'adopció. Amb *Cartes mortes*, el filòleg epistolava obsessions intel·lectuals; en esta segona obra, *Res no és real*, fa ciència-ficció d'obsessions humanes i afectives. Literatura com a llenguatge, ficció com a gramàtica: *thriller* com a resultat.

Al centre, el dietari d'un pare de família conscient de viure un temps on el fil amb les generacions anteriors ha estat escapçat. Una societat on tot ja està decidit -sovint, sense criteri- per

no-se-sap-ben-bé-qui. Una cultura farcida de lleis i costums que són seguides més per hàbit que per adhesió i decisió conscient. Una economia *maduixista*, amb tant de consens sobre la seua importància com desconeixement sobre el seu funcionament. I morts o desaparicions inesperades, capricioses, atzaroses, sense sentit.

Interrogants de seguit cap a la lectora, fruit del no-decalatge entre el món de la novel·la i el propi. Memòria històrica, genealogia, amor i col·lectivitat. Ritme, estructura, escriptura i sensibilitat. Temor que aïlla, rutina que aliena, cultura que domestica, desgràcia que desperta, entorn que renaix. Del temps de les cireres al de les maduixes? Intel·ligència i habilitat: càrrega de profunditat. ◀

LLIBRE

Res no és real

Autor: David Gálvez

Editorial: Males Herbes

Pàgines: 129

Fantasmes de la guerra

Ignasi Franch

@ignasifranh

Fa menys d'una dècada, el *capo* de l'audiovisual John de Mol (*Gran Hermano*) va ressuscitar una marca mítica que feia 30 anys que estava desapareguda: Hammer Films. Aquesta productora anglesa va impulsar desenes de pel·lícules sobre Dràcula, Frankenstein i altres icones del gènere fantàstic, usualment protagonitzades per intèrprets com Peter Cushing o Christopher Lee. La recent *La mujer de negro* ha estat un èxit i això ha dut la nova Hammer a iniciar-se en la filmació de seqüeles. Torna el fantasma d'una mare que, embogida per la mort del seu fill robat, comença a matar les nenes que es posen al seu abast.

El film original inoculava algunes influències del cinema de terror japonès, amb els seus esperits irats i les seves seqüències al·lucinatòries, en un conte victorià britànic amb ressons folklòrics (el mètode assassí del fantasma recorda *El flautista d'Hamelin*) i potencialment misògins. La segona entrega es distancia del referent asiàtic i esdevé més clarament *british*. S'ambienta, a més, en un moment de trauma històric nacional: els bombardejos sobre població civil anglesa durant la Segona Guerra Mundial. Dues dones volen protegir un grup de nenes allunyant-les dels nuclis urbans, però no encerten

el destí: les duen a la mansió maleïda on habita l'esperit de la dona de negre.

El fet que la protagonista sigui femenina, una jove decidida que comparteix ferides sentimentals amb l'ens maligne, pot despertar un cert interès. La resolució dels esdeveniments, però, sembla més aviat conservadora. I la proposta se situa lluny de les pretensions conceptuals de *The babadook*, que articulava una certa reflexió sobre la maternitat i el dol. A *La mujer de negro 2*, dominen els ninos tètrics, les portes tancades i els jocs de fet i amagar. El resultat no podia sorprendre, però una narrativa visual formulària potencia la sensació de rutina, d'episodi gòtic de *Doctor Who* buidat de càrrega humorística. Sigui per les limitacions pressupostàries o per un dèficit d'ambició, l'obra sembla menys immersiva que una primera part també limitada dramàticament, però molt més atmosfèrica. ◀

CINEMA

La mujer de negro 2: el ángel de la muerte

Director: Tom Harper

Guionista: Jon Croker

Durada: 98 minuts

inDirecta

“L’Alcorà promou l’economia social”

/ ENRIC CATALA

Alex Romaguera
@AlexRomaguera

D'on neix la teva inquietud per l'economia islàmica?
Vaig sortir del Marroc amb una recerca sobre la possible integració monetària entre els països islàmics. En aprofundir-hi, em vaig adonar que calia institucionalitzar aquest model financer. Primer, el vaig difondre a través de Coop 57, Fiare, Triodos Bank i altres entitats ètiques. Després, vaig fundar el Centre d'Estudis i Investigació en Economia i Finances Islàmiques (CEIEFI), on defensem que hi ha una alternativa al desastre on ens ha portat l'economia capitalista arreu del planeta.

Què té l'economia islàmica que no tinguin les altres?

És justa, transparent i solidària. Són principis de sentit comú que emanen de la xaria, la llei islàmica. Es prohibeix l'especulació, la *riba* (tipus d'interès) i també el *gharar*, és a dir, qualsevol ambigüitat, incertesa o engany que serveixi per vendre productes tòxics. També rebutja invertir en tota activitat il·lícita (armament, alcohol, etcètera) que perjudiqui l'ésser humà i el seu entorn. Finalment, fixa dues exigències: la materialització de qualsevol transacció, perquè el diners només és un intermediari per facilitar els béns de l'economia real, i que els participants en projectes comunitaris comparteixin els balanços de manera equitativa. Si hi ha beneficis, hi guanyem tots i, si hi ha pèrdues, les compartim. Això fa que s'actui amb cautela. L'Alcorà diu que Déu no ha de permetre que els diners s'instal·lin al cor dels homes. Hi ha, doncs, una mirada social de l'economia.

Qui controla que les transaccions respectin els principis?

Una comissió n'estudia la viabilitat i l'ètica. En cas de dubte, la decisió s'eleva a una comissió integrada per totes les institucions i, si s'escau, a un òrgan internacional amb seu a Bahrain, que emet l'últim dictamen.

Per què els bancs islàmics han suportat la crisi?

Perquè situen la persona al centre de les seves operacions. I això és gràcies als *zakat*, uns dipòsits on els clients posen el 2,5% del seu capital per ajudar les persones empobrides o amb dificultats severes.

Quan Qatar, l'Aràbia Saudita i altres països financen grups armats, vulneren la xaria?

La vulneren. I veiem que també rebutgen les finances islàmiques perquè tenen els diners col·locats als Estats Units. En canvi, hi ha

països que han islamitzat tot el seu sistema financer -com l'Iran, el Sudan o el Pakistan- i altres que despleguen una reglamentació específica pels diferents models -el cas de Malàisia. Bahrain, els Emirats Àrabs i alguns països europeus també les han integrades, conscients que tenen un bon rendiment.

Qui no se sent musulmà es pot sentir exclòs?

No té res a veure. Es tracta d'una economia oberta a qualsevol persona, independentment del seu origen o religió. A Anglaterra, el 60% dels clients dels bancs islàmics no són musulmans i comparteixen els seus ideals, igual que les entitats que financen projectes d'economia social, amb la diferència que aquestes apliquen un interès baix -de l'1 o el 2%- i nosaltres no.

No fixeu interessos?

Si algú necessita una *murabah* o hipoteca d'habitatge, entrega un escrit on es compromet a pagar el pis i el banc s'encarrega de buscar-n'hi un. Un cop se li facilita, es taxa l'immoble i ambdues parts pacten una comissió que no canvia sota cap circumstància. Això fa que el client no pagui interessos de demora, com sí que passa a la resta d'entitats.

I si no pot afrontar la hipoteca?

Se li ofereix un pis més petit i barat. En tot cas, es busquen alternatives perquè la persona millori la seva situació i torni el capital o la part que sigui. I, si tampoc pot, llavors es recorre als fons *zakat*, que en última instància són fons perduts. Mai no es desnona ningú.

Com s'esvaeixen els prejudicis que suposa parlar d'economia islàmica?

N'hi ha, però després tothom entén que parlem de finances i que defensem un model productiu basat en la indústria i el desenvolupament sostenible. Combinem la visió social, que qüestiona el capitalisme, amb el rendiment, sense el qual és impossible avançar. El Japó i altres països ja han creat equips per estudiar les finances islàmiques.

Quins són els reptes a partir d'ara?

L'objectiu és tenir professionals formats i que més països adaptin aquest model financer, lligat a l'equitat i a la justícia social, al seu sistema bancari. I és que, com diu l'Alcorà, la felicitat rau a aprofitar els teus beneficis per ajudar els altres. ◀

Najia Lotfi

Impulsora de les finances islàmiques

Arreu del món existeixen prop de 500 bancs islàmics. Entre tots, mouen dos bilions de dòlars, representen el 4% de les finances mundials i creixen amb unes taxes d'entre el 20 i el 30% anuals. “És un sector en expansió”, explica Najia Lotfi. Impulsora d'aquesta economia, Lotfi va arribar a Catalunya després d'estudiar al Marroc i de passar per França. Però va ser a la Universitat de Barcelona on va rebre un doctorat en Economia Internacional i un màster de Tècniques Bancàries i Financeres, a partir del qual va crear el Centre d'Estudis i Investigació en Economia i Finances Islàmiques (CEIEFI). A través d'aquesta entitat, ella i altres professionals imparteixen seminaris al voltant d'una economia que posa les persones al centre de la seva activitat, que permet que la dona millori l'autonomia i la gestió dels seus recursos. Tot plegat ha dut Lotfi a crear Coophalal, la cooperativa amb què aspira a materialitzar un model basat en la xaria, la llei islàmica.